МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему **«**Долар США як резервна світова валюта**»**
(назва теми)

здобувача _____ Іванова Ксенія Олександрівна _____
(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н., професор Мусієць Тетяна Вікторівна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____
(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри міжнародних фінансів
д.е.н., професор Мозговий О.М.

_____
(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО
Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
Я.М.Столярчук
(підпис)
_____ 20___ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
О.М.Мозговий
(підпис)
_____ 20___ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти **Іванова Ксенія Олександрівна**
(прізвище, ім'я, по батькові)

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **Долар США як резервна світова валюта**

Тему затверджено наказом ректора Університету від "_22_" __02_ 2023 р .№ 345-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоритичні аспекті світової резервнох валюти

(назва розділу)

Розділ 2	Аналіз сучасних позицій долару США у світовому фінансовому середовищі

(назва розділу)

Об'єкт дослідження:	процес функціонування долара як світової резервної валюти у міжнародних фінансових відносинах
Предмет дослідження:	передумови, особливості та загрози для долару США, а також його роль у світовій економіці та взаємозв'язок міжнародної резервної валюти з економічними та геополітичними факторами
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	дослідження особливостей долару США, як резервної валюти світу, її ролі у системі міжнародної економіки та перспектив розвитку

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	визначити поняття, класифікацію та роль долара як світової резервної валюти, дослідити історичну еволюцію долара США як міжнародної резервної валюти,

У розділі 2	провести порівняльний аналіз долару США стосовно конкуруючих валют на міжнародному фінансовому ринку, проаналізувати вплив "торгових війн" між США та Китаєм на глобальний фінансовий рино, виокремити фактори, що сприяли його домінуванню та виклики, з якими він стикається при збереженні цього статусу в сучасному глобальному економічному середовищі.

Завдання підготував науковий керівник

_____ Т. В. Мусієць

(підпис) *(ініціали, прізвище)*

«_11_» __березня___ 2023 р.

Завдання одержав здобувач

_____ К. О. Іванова

(підпис) *(ініціали, прізвище)*

«_11__» __березня __ 2023__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 57 сторінок, 5 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел з 55 найменувань.

“Долар США як світова резервна валюта”

Об’єктом дослідження є процес функціонування долара як світової резервної валюти у міжнародних фінансових відносинах.

Предметом дослідження є передумови, особливості та загрози для долару США, а також його роль у світовій економіці та взаємозв’язок міжнародної резервної валюти з економічними та геополітичними факторами.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи - дослідження особливостей долару США, як резервної валюти світу, її ролі у системі міжнародної економіки та перспектив розвитку.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі ***завдання:***

- визначити поняття, класифікацію та роль долара як світової резервної валюти,
- дослідити історичну еволюцію долара США як міжнародної резервної валюти,
- провести порівняльний аналіз долару США стосовно конкуруючих валют на міжнародному фінансовому ринку,
- проаналізувати вплив “торгових війн” між США та Китаєм на глобальний фінансовий ринок,
- виокремити фактори, що сприяли його домінуванню та виклики, з якими він стикається при збереженні цього статусу в сучасному глобальному економічному середовищі.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у розкритті теоретичних засад функціонування долара США як міжнародної резервної валюти, а також у дослідженні підходів до аналізу факторів, що визначають роль долара США як міжнародної резервної валюти; досліджені та виокремленні сильних та слабких сторін розвитку валюти, а також викликів, з якими вона може зіткнутися у майбутньому.

Інформаційною базою дослідження є офіційні дані сайтів Міжнародного Валютного Фонду, Світового Банку, Організації Економічного Співробітництва та Розвитку, Банку Міжнародних Розрахунків, аналітичні звіти міжнародних організацій, публікації інтернет-видань газет та журналів, інформаційних та валютних форумів, наукові праці, підручники та монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, економістів та дослідників.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Ключові слова: резервна валюта, резервні активи, міжнародний фінансовий ринок, світова валютна система, економічне домінування, “торгові війни”, доларизація.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП.....3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СВІТОВОЇ РЕЗЕРВНОЇ ВАЛЮТИ.....6

1.1. Поняття і сутність світової резервної валюти.....6

1.2. Передумови набуття статусу резервної валюти.....11

1.3. Роль резервних валют у забезпеченні функціонування світової валютної системи.....16

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПОЗИЦІЙ ДОЛАРУ США У СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....24

2.1. Роль долару США в обслуговуванні операцій на світовому фінансовому ринку.....24

2.2. “Торгові війни” між США та Китаєм та їх вплив на глобальний фінансовий ринок.....36

2.3. Переваги та виклики долару США як світової резервної валюти.....42

ВИСНОВКИ.....48

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....51

ДОДАТКИ.....58

ВСТУП

Використання долара США як домінуючої міжнародної резервної валюти було визначальною рисою світової валютної системи протягом майже восьми десятиліть. Статус долара як головної світової резервної валюти має значний вплив на міжнародну торгівлю, фінанси та геополітику. Однак, в останні роки роль долара як міжнародної резервної валюти піддається все більшому сумніву через велику кількість негативних факторів, таких як зростання економік країн, що розвиваються, геополітичну напруженість і появу альтернативних цифрових валют.

Актуальність обраної мної теми полягає у тому, що статус долара як домінуючої міжнародної резервної валюти є вирішальним фактором глобальної економічної та фінансової стабільності. Будь-які значні зміни в його ролі можуть мати далекосяжні наслідки для світової економіки, включаючи міжнародну торгівлю, інвестиції та фінансові ринки. Сучасне глобальне економічне середовище характеризується зростанням економічної та геополітичної напруженості між великими економічними державами, такими як Сполучені Штати Америки, Китай. Роль долара США як домінуючої резервної валюти стала предметом суперечок у цій напруженості, що робить її важливою темою для аналізу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною базою для мого дослідження слугували публікації та праці вітчизняних та зарубіжних економістів та дослідників. Насамперед Ковбаси В.А., Козюк В.В., Лук’яненко Д.Г., Поручника А.М., що висвітлюють структуру резервної валюти і її роль для економіки.

Із зарубіжних дослідників слід відзначити роботи Ейхенгріна Б., в яких автор розглядає питання валютної війни, сучасний стан долара як світової валюти і його ретроспективу та перспективи у майбутньому. Публікації Тавлоса Дж. та Прасад Е. акцентували увагу на домінуванні долара як світової валюти

Метою роботи є дослідження особливостей долару США, як резервної валюти світу, її ролі у системі міжнародної економіки та перспектив розвитку.

Виходячи з мети були сформульовані ***завдання:***

- визначити поняття, класифікацію та роль долара як світової резервної валюти,
- дослідити історичну еволюцію долара США як міжнародної резервної валюти,
- провести порівняльний аналіз долару США стосовно конкуруючих валют на міжнародному фінансовому ринку,
- проаналізувати вплив “торгових війн” між США та Китаєм на глобальний фінансовий ринок,
- виокремити фактори, що сприяли його домінуванню та виклики, з якими він стикається при збереженні цього статусу в сучасному глобальному економічному середовищі.

Об’єктом дослідження є процес функціонування долара як світової резервної валюти у міжнародних фінансових відносинах.

Предметом дослідження є передумови, особливості та загрози для долару США, а також його роль у світовій економіці та взаємозв’язок міжнародної резервної валюти з економічними та геополітичними факторами.

Методи дослідження. В процесі написання дипломної роботи було використано різноманітні методи дослідження, такі як: аналіз даних та порівняльний аналіз (оцінці позицій долара серед інших валют, які претендують на статус резервних), історичний (при ретроспективі розвитку долара США), методи економічного та статистичного аналізів (для дослідження міжнародної діяльності Сполучених Штатів та Китаю) та метод прогнозування (для оцінки майбутньої ролі долара США як міжнародної резервної валюти в контексті змін в міжнародній економіці).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у розкритті теоретичних засад функціонування долара США як міжнародної резервної валюти, а також у дослідженні підходів до аналізу факторів, що визначають роль долара США як міжнародної резервної валюти; досліджені та виокремленні сильних та слабких сторін розвитку валюти, а також викликів, з якими вона може зіткнутися у майбутньому.

Інформаційною базою дослідження є офіційні дані сайтів Міжнародного Валютного Фонду, Світового Банку, Організації Економічного Співробітництва та Розвитку, Банку Міжнародних Розрахунків, аналітичні звіти міжнародних організацій, публікації інтернет-видань газет та журналів, інформаційних та валютних форумів, наукові праці, підручники та монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, економістів та дослідників.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СВІТОВОЇ РЕЗЕРВНОЇ ВАЛЮТИ

1.1. Поняття і сутність світової резервної валюти

Термін світової резервної валюти є загальноприйнятим і визначає собою валюту, що зберігається в резерві країнами по всьому світу з метою здійснення міжнародних розрахунків і як засіб збереження вартості. Протягом десятиліть науковці полюбляють досліджувати сутність резервних валют та певним чином інтерпретувати інформації. Звідси, поняття резервної валюти кожен автор бачить по-різному, крізь свою призму. Мною було обрано шість найкращих прикладів роз'яснення сутності резервної валюти як терміну, вони процитовані нижче.

Валюта резервна — загальновизнана у світі валюта, яку використовують центральні банки країн для погашення своїх зовнішніх зобов’язань, формування валютних резервів центральних банків з метою здійснення міжнародних розрахунків. [1, 478]

Валюта резервна – загальновизнана у світі валюта, що використовується для створення в центральних банках інших країн резерву грошових коштів з метою здійснення міжнародних розрахунків. Виконує функцію резервного засобу, слугує засобом визначення валютного паритету, валютного курсу, використовується як засіб проведення валютної інтервенції. Іноді цим терміном також називаються національні кредитні гроші, валюту провідних держав світу, які використовуються для міжнародних розрахунків. [2]

Резервна валюта - це загальновизнана у світі валюта, яку використовують для створення в Центральних банках інших країн резерву грошових коштів з метою здійснення міжнародних розрахунків. [3,1]

Резервна валюта - іноземна валюта, в якій центральні банки держав накопичують і зберігають власні фінансові резерви для міжнародних розрахунків за зовнішніми економічними операціями. [4]

Резервна валюта - це валюта, яка використовується для обслуговування міжнародних розрахунків під час зовнішньоторговельних операцій, іноземних інвестицій і визначення світових цін. [5,216]

Резервна валюта — це валюта вільної конвертації, в якій центральні банки країн тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу. [6]

Резервні валюти – це загальновизнані у світі національні кредитно-грошові засоби головних промислово розвинутих країн, що використовуються для накопичення і зберігання їх центральними банками інших країн у якості резервів для здійснення розрахунків за зовнішньоекономічними операціями, для іноземних інвестицій та валютних інтервенцій. [7, 17]

На нашу думку, найбільш влучним є термін, вказаний економістами Лук'яненко Д.Г. та Поручник А.М. в своєму підручнику "Міжнародна Економіка", адже він є інформатим, стислим та зрозумілим.

Концепція світової резервної валюти існує вже багато століть, в різні періоди історії цю роль виконували різні валюти. Історія світової резервної валюти бере свій початок з давніх часів, коли дорогоцінні метали, такі як золото і срібло, використовувалися як засіб платежу і як засіб збереження вартості. У середньовічний період європейські купці використовували векселі - паперові документи, які обіцяли сплатити певну кількість золота або срібла пізніше - для розрахунків за міжнародними операціями. Ці векселі були попередниками сучасних банкнот і першою формою паперових грошей. Використання паперових грошей стало більш поширеним у 17-18 століттях, коли європейські уряди почали випускати банкноти для фінансування своїх воєн та інших витрат. Банк Англії, заснований у 1694 році, був першим центральним банком, який випустив паперову валюту, і його банкноти швидко стали популярним платіжним засобом у всій Європі.

У 1867 році була укладена міжнародна угода на конференції в Парижі, яка юридично оформила першу валютну систему - Паризьку. Вона визнавала золото як єдину форму світових грошей та базувалася на золотому стандарті, де всі національні валюти мали фіксований золотий вміст. Під час існування цієї

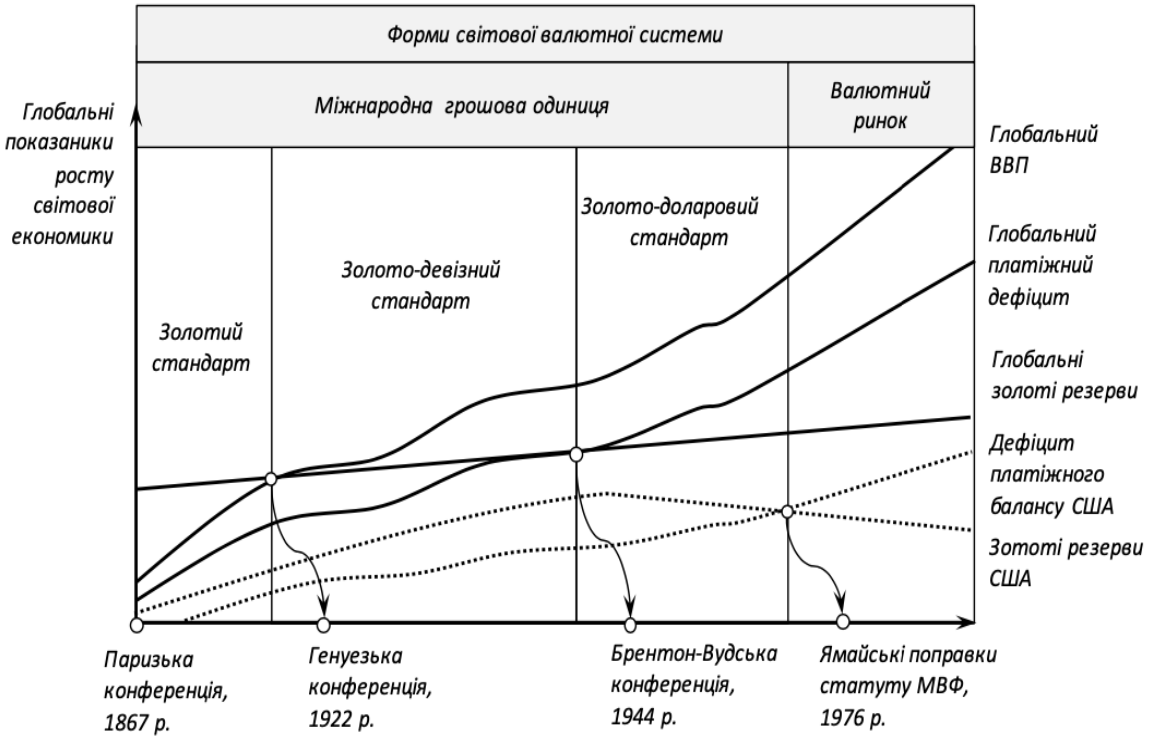
системи виникли передумови для створення резервних валют. У 1922 році була створена друга світова валютна система на Генуезькій міжнародній економічній конференції, яка базувалася на золотодевізному стандарті та провідних валютах. І хоча національні кредитні гроші стали використовуватися як міжнародні платіжно-резервні засоби, статус резервної валюти не був офіційно закріплений за жодною валютою. [8,147-149]

Не зважаючи на це наприкінці 19-го та на початку 20-го століть британський фунт стерлінгів став домінуючою світовою валютою. Фунт використовувався як світова резервна валюта, і багато країн прив'язали свої валюти до фунта. Домінування фунта ґрунтувалося на економічній та військовій могутності Великої Британії, яка на той час не мала собі рівних. Однак домінування фунта почало зменшуватися після Першої світової війни, коли інші країни, зокрема США, почали ставати економічними центрами сили.

Хоча концепція світової резервної валюти існувала протягом століть, її значення значно зросло після створення Бреттон-Вудської системи в 1944 році. Офіційно система вважалася золотовалютною, проте неофіційно іменувалася золотодоларовою. За впровадженням цієї системи було започатковано Міжнародний валютний фонд і Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку. Після Другої світової війни США стали домінуючою економічною та військовою силою у світі, тому в рамках Бреттон-Вудської угоди було узгоджено зафіксувати курс долара до золота на рівні 35 доларів за унцію. Інші країни погодилися прив'язати свої валюти до долара, внаслідок чого долар став світовою резервною валютою. Проте золоті запаси США в період 1949-1970 років знизилися на 56%. Тоді, 17 березня 1968 року в США було прийнято рішення про вільну ціну на золото на внутрішньому ринку, при збереженні фіксованої вартості 35 доларів за 1 тройську унцію для центральних банків інших країн. Це призвело до того, що США розпочали емісію доларів для регулювання торговельного балансу, що збільшило попит на золото. У результаті, в 1971 році була оголошена тимчасова заборона конвертації долара в золото, а в грудні того ж року ціна золота була збільшена до 38 доларів за 1 тройську унцію, але ці заходи не змогли реанімувати Бреттон-Вудську систему. [9,216-219]

На рисунку 1.1 показано, як змінювалися моделі світового монетарного порядку з урахуванням їх головних напрямів і причин, що дозволяє отримати повну картину про їх історичну логіку та сили, які спонукали до трансформацій.

Рисунок 1.1 - Хронограма еволюції світової валютної системи

Джерело: [9,218]

Через поправки статуту Міжнародного Валютного Фонду 1976 року: запровадження плаваючих валютних курсів, що тепер визначалися попитом та пропозицію на певну валюту та повну демонетизацію золота, валютний ринок сукупно з позитивними і негативними наслідками став зростати. Із введенням Ямайської валютної системи в світову фінансову практику в 1970-х роках, неконтрольована емісія долара стала засобом управління економікою США. Зокрема, долар США став провідною валютою у світових валютних резервах, а також основним платіжним засобом у системі міжнародних розрахунків. Про це свідчить той факт, що наприкінці 1980-х років долар США використовувався у 90% всіх валютних операцій на світовому фінансовому ринку. [10,14]

Домінування долара США як світової резервної валюти ґрунтувалося на кількох факторах. По-перше, США були найбільшою економікою світу і домом

для найбільших світових фінансових ринків. По-друге, США мали найбільші у світі золоті запаси, що надавало долару довіри як засобу збереження вартості. Нарешті, США були домінуючою військовою потугою у світі, що давало їм значний політичний вплив і робило долар валютою-притулком у часи геополітичної невизначеності.

1.2. Передумови набуття статусу резервної валюти

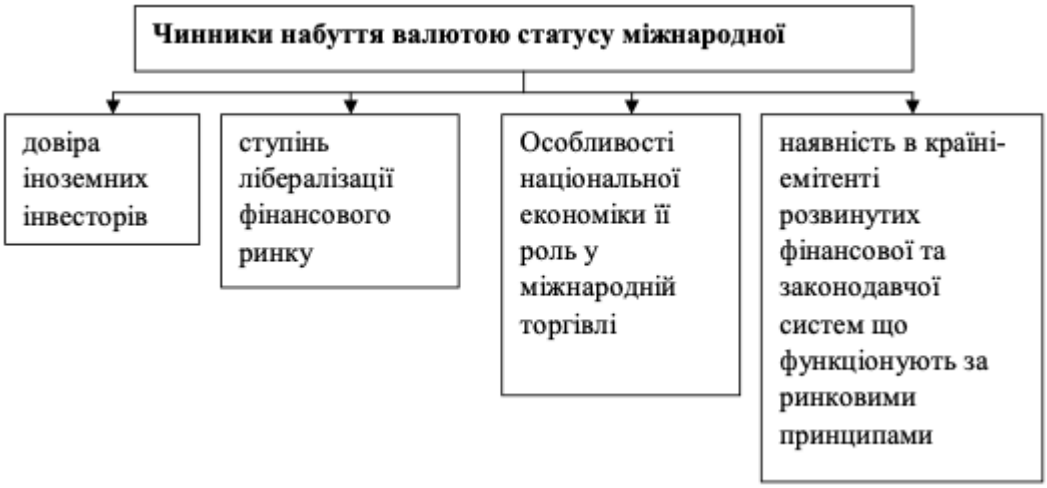
Створення резервної валюти, як правило, зумовлене економічними та геополітичними інтересами країни. Країна може прагнути зробити свою валюту резервною, щоб отримати глобальний економічний вплив, зміцнити свій фінансовий сектор і посилити геополітичну владу. Широке використання її валюти як резервної валюти іншими країнами та міжнародними організаціями дозволяє країні отримати вигоду від зниження вартості запозичень, збільшення обсягів торгівлі та інвестицій, а також більшої гнучкості в управлінні грошово-кредитною політикою. Крім того, резервна валюта може сприяти міжнародній торгівлі та інвестиційним операціям, оскільки вона стає загальновизнаним засобом обміну і засобом збереження вартості в глобальних операціях.

Рішення про створення резервної валюти часто ґрунтується на економічній силі, стабільності та довірі до країни. Це вимагає міцної та стабільної економіки, добре розвинених фінансових ринків, політичної та економічної стабільності, значної присутності в міжнародній торгівлі та інвестиціях, а також вільно конвертованої та гнучкої валюти. Центральний банк країни також відіграє вирішальну роль в управлінні пропозицією національної валюти та підтримці довіри до неї як до резервної валюти.

В економічній літературі широко висвітлюються критерії, за якими ключові валюти набувають статусу резервних. Аналогічно, мотиви, що стоять за вибором валюти прив'язки, також відображають певні детермінанти резервного статусу. Валюта, яка використовується в торговельних відносинах, відіграє вирішальну роль у визначенні валютної структури резервних активів центральних банків, що, в свою чергу, впливає на загальну структуру світових валютних резервів. Міжнародне визнання та затвердження валюти як резервної також залежить від таких факторів, як глобальна економічна та політична динаміка, торговельні відносини, а також міжнародна впевненість у стабільності та надійності економіки та монетарної політики країни-емітента.

Статус резервної валюти є дуже бажаною позицією у світовій економіці, оскільки він забезпечує країні-емітенту значний економічний та політичний вплив. Однак не кожна валюта може стати резервною. Існує кілька основних передумов, які наведені на рисунку 1.2, яким повинна відповідати валюта, перш ніж вона може набути статусу резервної.

Рисунок 1.2 - Фактори, що впливають на набуття валютою статусу міжнародної.

Джерело: [7; 17]

Виходячи з наданої авторами інформації, можна зробити декілька основоположних висновків. Перш за все, країна-емітент валюти повинна мати значну та стабільну економіку з високим ВВП, низьким рівнем інфляції та стабільним економічним зростанням. Вона повинна мати добре розвинений фінансовий ринок і сильну макроекономічну політику, а також демонструвати політичну стабільність та сприятливий інвестиційний клімат. Стабільні політичні інститути, передбачуване регуляторне середовище та надійна правова система мають вирішальне значення для зміцнення довіри до валюти. Країна-емітент валюти повинна мати значну присутність у міжнародній торгівлі та інвестиціях, з великою часткою світового експорту та імпорту. Валюта, яка широко використовується для міжнародних транзакцій та інвестицій, може бути більш привабливою як резервна валюта. Також важливу роль відіграє вільна конвертація валюти Х, що дозволяє легко її купувати та продавати на міжнародних валютних ринках без значних обмежень. Гнучкість в управлінні валютним курсом і

відсутність валютного контролю також можуть сприяти привабливості валюти як резервної. Для використання в міжнародних операціях, у тому числі як засіб обміну і засіб збереження вартості, валюта має бути визнана і прийнята іншими країнами, центральними банками та міжнародними організаціями як надійний засіб здійснення міжнародних транзакцій.

Авторитет і довіра є впливовими передумовами набуття особливого статусу: Центральний банк країни повинен проводити надійну і незалежну монетарну політику, яка забезпечує цінову стабільність і ефективно управляє інфляцією. Довіра до стабільності валюти, а також довіра до економічної політики та управління країною є важливими для статусу резервної валюти.

Довіра відіграє вирішальну роль у статусі валюти як резервної. Це фундамент, на якому будується стабільність і надійність резервної валюти, ключовий фактор, який впливає на попит і прийняття валюти в міжнародних транзакціях. Однією з головних причин, чому валюта набуває статусу резервної є довіра до неї з боку інших країн, центральних банків і міжнародних організацій. Процес її становлення проходить через поєднання економічних і політичних факторів. Економічна стабільність, включаючи низьку інфляцію, стабільне економічне зростання і добре розвинений фінансовий ринок, створює впевненість у цінності та надійності валюти. Політична стабільність, передбачуване регуляторне середовище та надійна правова система також мають вирішальне значення для зміцнення довіри до валюти, оскільки вони гарантують стабільність і цілісність валюти.

Ще одним важливим аспектом довіри до резервної валюти є довіра до Центрального банку. Центральний банк країни повинен проводити надійну та незалежну монетарну політику, яка забезпечує цінову стабільність та ефективне управління інфляцією. Прозора та підзвітна монетарна політика, вільна від політичного втручання, підвищує довіру до валюти та здатність центрального банку підтримувати вартість резервної валюти протягом тривалого часу.

Довіра також тісно пов'язана з глобальним прийняттям валюти. Резервна валюта повинна бути широко прийнятою і використовуватися в міжнародних операціях, в тому числі як засіб обміну і збереження вартості. Чим ширше

приймається валюта, тим вищий рівень довіри до неї. Коли країни, центральні банки та міжнародні організації довіряють валюті, вони з більшою ймовірністю будуть використовувати її у своїх міжнародних операціях, що ще більше підвищує її визнання та попит на неї. Крім того, довіра тісно пов'язана з попитом і ліквідністю валюти. Валюта, якій довіряють, швидше за все, користуватиметься високим попитом, а її ринок буде глибоким і ліквідним. Високий попит на валюту на світових фінансових ринках підвищує її ліквідність і привабливість як резервної валюти. Ліквідна валюта, якою активно торгують, є більш ефективною для проведення міжнародних транзакцій, здійснення транскордонних платежів та управління глобальними фінансовими ризиками, що підвищує її привабливість як резервної валюти.

Можна зробити висновок, що довіра має першорядне значення для статусу валюти як резервної валюти. Економічна стабільність, політична стабільність, авторитет центрального банку, глобальне визнання, попит і ліквідність тісно пов'язані з довірою до валюти. Без довіри валюта навряд чи буде широко прийнятою, використовуваною і затребуваною в міжнародних операціях, що перешкоджатиме її здатності досягти статусу резервної валюти.

Таким чином, набуття статусу резервної валюти має вирішальне значення для економічної та політичної могутності країни. Резервна валюта дозволяє країні запозичувати за нижчими відсотковими ставками, оскільки інвестори готові погодитися на нижчу дохідність в обмін на безпеку володіння резервною валютою. Окрім, резервна валюта забезпечує країні-емітенту значний політичний вплив, оскільки вона стає ключовим гравцем у світових економічних та фінансових справах. Статус резервної валюти також надає країні більшу гнучкість в управлінні монетарною політикою, оскільки вона може використовувати свою валюту для інтервенцій на валютних ринках і впливати на світову економіку. Всі вищезазначені факти підтверджують, що статус резервної валюти приносить значні переваги фінансовому сектору країни. Фінансові ринки країни стають більш привабливими для інвесторів, що призводить до збільшення ліквідності, зниження вартості запозичень та збільшення обсягів торгів. В свою чергу, це

призводить до розвитку більш досконалої фінансової системи з ширшим спектром фінансових інструментів та кращими практиками управління ризиками. [7,18]

Однак, вищезгадані умови не завжди мають бути в комплексі - як у долару США. У приклад можна привести швейцарський франк, він не є валютою зовнішньоторговельних операцій, проте активно застосовується як резервна валюта. Це відбувається за рахунок швейцарських банків, які зосереджують велику кількість грошових коштів і забезпечують, в свою чергу, надійне розміщення капіталу. Також можна згадати фунт стерлінгів, який і досі посідає місце резервної валюти, незважаючи на зменшення частки Великої Британії на світових ринках через розвинену у всьому світі банківську мережу своєї країни. [7,18]

1.3. Роль резервних валют у забезпеченні функціонування світової валютної системи

Світова валютна система — це форма організації та регулювання валютних відносин, які закріплені в міжнародних угодах та обслуговують міжнародний рух товарів і факторів виробництва. [11]

Світова валютна система виникла в середині XIX ст. одночасно з розвитком міжнародних економічних відносин. Основні функції її існування полягають у: сприянні розвитку товарообмінних операцій, встановленні правил та механізмів для забезпечення оптимального співвідношення між національними грошовими відносинами, а також сприянні у здійсненні розрахунків через систему фінансово-посередницьких закладів. [11]

Для успішного функціонування світових фінансових відносин потрібно налагодити та забезпечити зв'язок між меншими- регіональними та більшими - національними валютними системами за допомогою угод, норм та певних механізмів, чим саме і займається світова валютна система. [11]

Резервні валюти, також відомі як якірні або світові валюти та відіграють ключову роль у функціонуванні світової валютної системи. Це валюти, які зазвичай випускаються економічно і політично стабільними країнами, утримуються центральними банками та іншими фінансовими установами як засіб збереження вартості, проведення міжнародних транзакцій і підтримки стабільності у світовій фінансовій системі.

Концепція резервних валют бере свій початок з давніх часів, коли різні товари, такі як золото, срібло та дорогоцінні метали, використовувалися як засіб обміну та зберігання вартості. Однак з появою сучасних національних держав і розвитком фінансових систем національні валюти почали відігравати роль резервних валют у світовій валютній системі. Історичну еволюцію резервних валют можна простежити через різні етапи. Британський фунт стерлінгів, також відомий як фунт, був домінуючою резервною валютою протягом 19-го і початку 20-го століть завдяки економічному і геополітичному впливу Британської імперії.

Однак, дві світові війни та занепад Британської імперії призвели до появи долара США як домінуючої резервної валюти після Бреттон-Вудської угоди 1944 року, що встановила долар США глобальною якірною валютою прив'язаною до золота. Домінування долара США як резервної валюти зберігається і досі, хоча він стикається з конкуренцією з боку інших валют, таких як євро, фунт стерлінгів та японська єна [15,150-151]. Динаміку розподілу використання цих валют можна прослідкувати у таблицях 1.1 та 1.2, поданих нижче.

Таблиця 1.1 - Валютна структура глобальних валютних резервів

Валюта	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Долар США	5,501,929	6,280,659	6,624,672	6,725,710	6,990,862	7,085,012	6,471,276
Євро	1,611,025	2,019,378	2,217,578	2,279,459	2,526,413	2,481,340	2,270,362
Фунт стерлінгів	365,857	454,789	474,875	513,518	561,388	579,381	548,681
Японська єна	332,757	490,307	556,905	649,762	715,347	665,102	610,853
Інші валюти	196,354	243,185	262,644	278,198	314,627	372,464	382,846

Джерело: складено автором на основі [12]

Таблиця 1.2 - Відсотковий розподіл глобальних валютних резервів

Рік / Валюта	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Долар США	65.36	62.73	61.76	60.75	58.92	58.80	58.36
Євро	19.14	20.17	20.67	20.59	21.29	20.59	20.47
Фунт стерлінгів	4.35	4.54	4.43	4.64	4.73	4.81	4.95
Японська єна	3.95	4.90	5.19	5.87	6.03	5.52	5.51
Інші валюти	2.33	2.43	2.45	2.51	2.65	3.09	3.45

Джерело: складено автором на основі [12]

Проте, процес відведення долару на “другий план” почався ще до XXI століття. Могутній фактор, що призвів до послаблення конкурентної позиції американського долара у світовій монетарно-фінансовій системі, це нафтові кризи 1970-х років. Ці кризи мали потужний дестабілізуючий вплив на економіки практично всіх розвинутих країн світу, які зіткнулися з "довгим бумом" 1950-1960 рр. та податковою кризою. Ця криза стала результатом поєднання інструментів економічної "стагфляції" з механізмами нарощування попиту на державні витрати в макроекономічній політиці. В результаті соціально-економічні і політичні відносини влади і суспільства зазнали суттєвих змін як вираження національного багатства суспільства. Фінансовий ринок США був першим, хто відреагував на стрімке підвищення нафтових котирувань, і спостерігався зріст облікової ставки та зниження біржових індексів. У 1975 році ВВП Сполучених Штатів Америки почав стрімко зменшуватись, а річна інфляція перевищила 10%. На тлі холодної війни та наростаючого протистояння західних держав з країнами радянського табору це стало причиною наростаючої економічної рецесії американської

економіки та послаблення конкурентної позиції американського долара в міжнародних монетарних відносинах. Також, наслідки нафтових шоків 1970-х років і глобальної економічної рецесії посилили конкуренцію від інших валют, таких як євро та юань, які з того часу стали більш популярними серед інвесторів і міжнародних партнерів. [15,150-151]

Узагальнюючи, можна сказати, що послаблення конкурентної диспозиції американського долара відбувається під впливом різних факторів, таких як невідповідність між міжнародним характером використання і національною природою грошових одиниць, зростання зовнішнього боргу США, геополітична нестабільність, а також конкуренція від інших валют.

Золото перестало бути методом розрахунку у міжнародних економічних відносинах після становлення Ямайської валютної системи 1976 року. Натомість основною частиною світових резервів та розрахунковими активами стали національні валюти, такі як:

- євро (Європейський Союз);
- фунт стерлінгів (Велика Британія);
- єна (Японія);
- франк (Швейцарія);
- австралійський та канадський долари. [8,147]

Хоча австралійський та канадський долари не досягнуть такого рівня визнання як долар або євро, вони також відіграють важливу роль у міжнародній торгівлі та міжнародній фінансовій системі. Австралійський долар, як і канадський долар, відносяться до вільно конвертованих сировинних валют, оскільки їх курс сильно залежить від цін на товарних ринках. Стабільність канадського долара та його прив'язка до сировинних товарів у поєднанні із залежністю австралійського долара від товарного експорту вивели обидві валюти на світову фінансову арену. На нашу думку, канадський та австралійський долари

збережуть свою важливість і вплив у найближчі роки, проте, не стануть конкурентами більш глобальним валютам. [16]

Попри стрімкий ріст ролі Китаю у міжнародних економічних відносинах за останні 40 років, китайський юань не визнаний однією із провідних глобальних валют. Причинами цього є: низький відсоток купівлі/продажу юаня на валютних біржах і фактичний обсяг світових транскордонних розрахунків, що відбуваються в юанях. Навіть із всіх операцій товарообігу в Китаї лише 17% були проведені за допомогою юаня. Юань наразі не розвинений до стадії повноцінної світової валюти, цьому свідчить показник конвертаційних операцій із юаня та в юань, які відбуваються в парі з доларом США і складають 97%, лише 3% операцій з юанем проводяться в парі з іншими валютами. [17]

Станом на сьогодення, за допомогою таблиць 1.1 та 1.2 можна прослідкувати початок тренду зменшення частки долару у США у системі розподілу глобальних валютних резервів. Коли частка резервної валюти, такої як долар США, євро чи японська єна, зменшується в структурі світових валютних резервів, це може вплинути на функціонування світової валютної системи кількома способами.

По-перше, це може призвести до зростання волатильності обмінного курсу, оскільки може зменшитися попит на цю валюту в міжнародних операціях, що може вплинути на стабільність обмінного курсу. Це може призвести до підвищення валютних ризиків для міжнародної торгівлі та інвестицій, що потенційно може вплинути на економічну стабільність.

По-друге, резервні валюти широко використовуються у світовій торгівлі та інвестиціях, і зменшення їхньої частки може знизити їхню прийнятність та використання в міжнародних операціях. Це може призвести до збільшення трансакційних витрат і скорочення торговельних та інвестиційних потоків, що негативно вплине на глобальну економічну активність.

По-третє, країни, які випускають резервні валюти, мають більший контроль над своєю монетарною політикою завдяки глобальному попиту на їхню валюту. Якщо частка резервної валюти зменшується, це може вплинути на

здатність країни-емітента проводити незалежну монетарну політику, що може мати наслідки для її внутрішньої економіки та фінансової стабільності.

Окрім цього, резервні валюти часто асоціюються з геополітичною силою, і зменшення їхньої частки може вплинути на вплив країни у світових справах. Зменшення частки валюти країни як резервної може свідчити про втрату довіри до її економіки, що потенційно може вплинути на її геополітичне становище, торговельні відносини та глобальний вплив. Також, зменшення частки певної резервної валюти може призвести до диверсифікації світових валютних резервів, коли центральні банки та міжнародні інституції шукатимуть альтернативні валюти, щоб зменшити залежність від валюти, роль якої зменшується. Це може вплинути на глобальні потоки капіталу, оцінку валют і відносну силу різних валют у світовій валютній системі. [15,146-148]

У такому разі, зменшення частки резервної валюти в структурі світових валютних резервів може мати широкий спектр наслідків для стабільності обмінного курсу, світової торгівлі та інвестицій, автономії монетарної політики, геополітичного впливу та диверсифікації резервів. Важливо зазначити, що світова валютна система є складною і перебуває під впливом різних факторів, і зміни в частках резервних валют можуть мати значні наслідки для функціонування системи, глобальної торгівлі та інвестиційних схем. Багато країн вважають за краще тримати резерви в загальноприйнятих резервних валютах, що може впливати на обмінні курси та міжнародні торговельні потоки. Наприклад, країни, що експортують товари, ціни на які визначаються в резервних валютах, можуть зазнавати змін у попиті та експортних надходженнях через коливання обмінних курсів. Домінуюча роль резервних валют також може впливати на монетарну політику та економічну стабільність країни, оскільки зміни у вартості резервних валют можуть впливати на внутрішню інфляцію, процентні ставки та політику обмінного курсу.

Однак, резервні валюти можуть чинити вплив на світові фінансові ринки та фінансову стабільність. Попит на резервні валюти може впливати на обмінні курси, потоки капіталу та світові процентні ставки. Наприклад, зміни в попиті та пропозиції на долари США також регулюють обмінний курс долара США до

інших валют, що може мати наслідки для міжнародної торгівлі та інвестицій. Використання резервних валют на світових фінансових ринках може створювати ризики ліквідності та ефекти зараження. Зміни в доступності резервних валют або зміни в ринкових настроях щодо резервних валют можуть вплинути на стабільність фінансових ринків і глобальну економіку.

Проте, існують також потенційні недоліки та виклики, пов'язані з використанням резервних валют. Однією з головних причин критичних зауважень є потенційна асиметрія та нерівність у світовій валютній системі. Домінуюча роль кількох резервних валют, зокрема долара США, може створювати дисбаланси у світовій економіці, коли країнам необхідно мати великі резерви цих валют для участі в міжнародній торгівлі та фінансах. Це може призвести до концентрації економічної влади та привілеїв у країнах, які випускають резервні валюти, тоді як інші країни можуть зіткнутися з проблемами доступу до цих валют та їх використання для своїх економічних потреб. Це може посилити глобальну економічну нерівність і створити відмінності в економічних можливостях між країнами. Ще однією проблемою, пов'язаною з резервними валютами, є потенційна волатильність і нестабільність валютних курсів. Зміна вартості резервних валют, особливо через коливання обмінних курсів, може мати значні наслідки для світової торгівлі, інвестицій та фінансової стабільності. Раптові зміни попиту або пропозиції резервних валют можуть створити невизначеність на світових ринках, що призведе до валютних криз, відтоку капіталу та фінансової нестабільності як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Також, використання резервних валют може створювати ризики для економічного та фінансового суверенітету країн. Країни, які значною мірою покладаються на резервні валюти, мають загрозу зіткнутися з проблемами у проведенні незалежної монетарної політики, оскільки зміни у вартості резервних валют можуть впливати на внутрішню інфляцію, процентні ставки та політику обмінного курсу. Це може обмежити здатність країн досягати власних економічних цілей і призвести до втрати економічного суверенітету.

Потрібно зазначити, що існують потенційні геополітичні наслідки, пов'язані з резервними валютами. Домінування певної резервної валюти,

наприклад, долара США, у світовій валютній системі може мати геополітичні наслідки, оскільки він може впливати на економічні та політичні відносини між країнами. Використання резервних валют також може бути предметом геополітичної напруженості, наприклад, санкцій або торговельних суперечок, які можуть порушити глобальну торгівлю та інвестиційні потоки, а також вплинути на стабільність світової валютної системи.

Ми розглянули роль резервних валют на макрорівні, якщо перейти на мікрорівень, можна переконатися яким чином кожна людина тією або іншою мірою прив’язана до резервної валюти. Наприклад, резервну валюту більшість людей використовує як:

1. Засіб накопичення фінансового капіталу
2. Засіб обміну

Крім того, що долар є загальновизнаним - його можна обміняти і купити майже в кожному куточку планети, ще одна причина, чому люди зберігають гроші в доларах, полягає в тому, що економіка США історично вважається стабільною і надійною, з багаторічною історією економічного зростання. Долар США сприймається валютою-притулком, а це означає, що в часи економічної нестабільності або ринкової турбулентності інвестори схильні вкладати кошти в долар США як у відносно безпечний варіант інвестування. [20]

Нарешті, багато людей і компаній зберігають гроші в доларах як форму диверсифікації, адже зберігання заощаджень у різних валютах, включаючи долар США, може забезпечити хеджування від інфляції та валютних коливань, а також запропонувати спосіб диверсифікувати свої заощадження та інвестиції. [20]

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПОЗИЦІЙ ДОЛАРУ США У СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

2.1. Роль долару США в обслуговуванні операцій на світовому фінансовому ринку

З функціональної точки зору міжнародний фінансовий ринок можна розглядати як систему міжнародних економічних відносин, пов’язаних з перерозподілом на конкурентній основі акумульованих вільних фінансових ресурсів між країнами, регіонами, галузями та міжнародними інститутами з метою забезпечення сталого розвитку світового господарства та отримання певного доходу.

З організаційної точки зору, міжнародний фінансовий ринок – це сукупність банків, спеціалізованих фінансово-кредитних установ, фондових та валютних бірж, за допомогою яких здійснюється рух світових фінансових ресурсів.

Усі суб’єкти світового фінансового ринку мають спільну мету - отримати прибуток, задля цього вони здійснюють певні операції, наприклад:

1. Валютні операції - купівля та продаж різних валют може бути вигідною у залежності від валютних курсів.
2. Купівля та продаж товарів - міжнародні компанії можуть здійснювати операції купівлі та продажу товарів на світовому ринку.
3. Купівля та продаж облігацій - це вид інвестиційного інструменту, який може забезпечити постійний дохід та є менш

ризикованим порівняно з акціями. Вони представляють собою боргові записки і покупець у відносинах з покупцем виступає в ролі кредитора.

4. Купівля та продаж деривативів - це фінансовий інструмент, який базується на інших активах, таких як акції, товари або валюти. Найпоширеніші види деривативів - це ф'ючерси, опціони та свопи.

5. Створення або капіталовкладення в інвестиційні фонди - інвестиційні фонди збирають гроші від інвесторів та інвестують їх в акції, облігації та інші активи.

6. Купівля та продаж криптовалюти - це віртуальні валюти, які можуть бути використані для здійснення оплати за товари та послуги. Вони можуть бути куплені та продані на криптовалютних біржах.

З XVII століття цінні папери почали використовувати як спосіб інвестування і заощадження грошей і наразі це є одним із найрозповсюдженіших методів капіталовкладення. До світових фінансових центів належать: Нью-Йорк і Чикаго – в Америці, Лондон, Франкфурт-на-Майні, Париж, Цюріх, Женева, Люксембург – у Європі, Токіо, Сінгапур, Гонконг, Бахрейн – в Азії. [22,11]

Таблиця 2.1 відображає суму у мільйонах доларів США проданих ф’ючерсів та опціонів на міжнародній валютній біржі в Сполучених Штатах, країнах Європи та Азії.

Таблиця 2.1 - Сума торгів ф’ючерсами та опціонами країн-конкурентів на міжнародній біржі у 2021 та 2022 роках у млн. дол.

Країни	***2021 рік***		***2022 рік***	
	ф’ючерси	***опціони***	***ф’ючерси***	***опціони***
США	23,519	30,057	28,144	31,050
країни Європи	8,584	15,165	6,372	11,659
країни Азії	1,200	7	1,253	72
Загалом	34,130	45,961	36,630	43,182

Джерело: складено автором на основі [23]

Міжнародним валютним фондом не встановлено єдину валюту торгу на біржах, тому простежується пропорційний дисбаланс. У таблиці 2.2, наведеній на наступній сторінці, чітко видно домінування долару США, як валюти торгів на міжнародній валютній біржі, яка складає близько 75% від усіх валютних операцій.

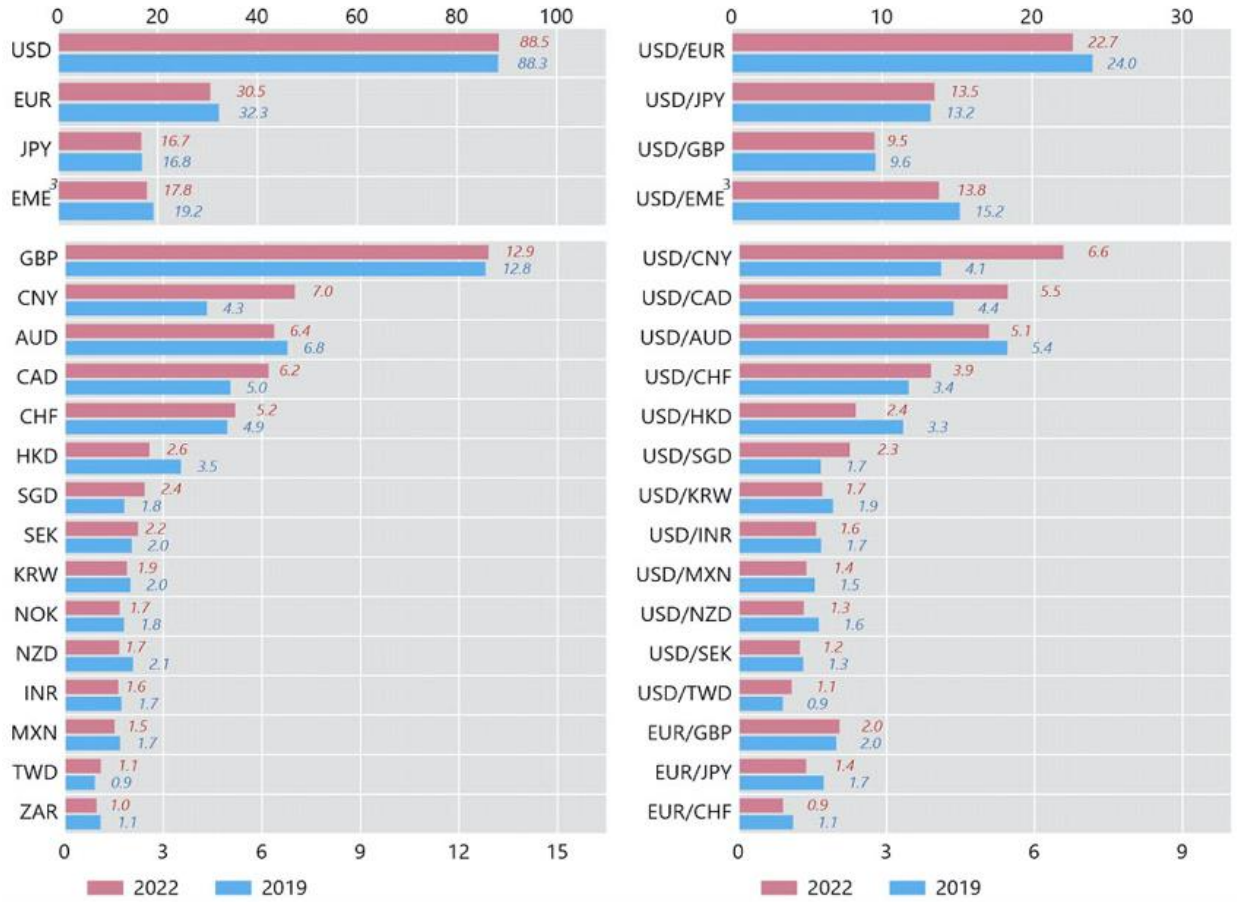
Таблиця 2.2 - Загальна сума торгів ф'ючерсами та опціонами в різній валюті на міжнародній біржі у 2021 та 2022 роках у млн. дол.

Валюта	***2021 рік***	***2022 рік***
долар США	52,576	58,585
євро	13,692	15,402
фунт стерлінгів	9,667	2,550
єна	97	100
австралійський долар	912	998
канадський долар	938	634
інші валюти	1,782	1,095
Загалом	79,664	79,364

Джерело: складено автором на основі [24]

Широке використання долара США в міжнародній торгівлі, стабільність, статус резервної валюти, ліквідність та інші аспекти сприяють його привабливості. Незважаючи на велику кількість конкуруючих валют, таких як євро та японська єна, долар продовжує домінувати на міжнародних ринках, завдяки своєму унікальному місцю у світовій фінансовій системі. Американська валюта слугує мірою накопичення та маючи статус найбільш стабільної валюти, їй надається перевага у валютних операціях. На рисунку 2.1 показано частку міжнародних валют та валютних пар на міжнародній валютній біржі в процентах від загального обсягу.

Рисунок 2.1 - Обороти валютного ринку в розрізі валют та валютних пар в порівнянні 2019 та 2022 року

Джерело: складено автором на основі [25]

Незважаючи на запровадження у 1999 році єдиної європейської валюти - євро, що має потенціал стати достойним конкурентом долару США за мірою прийняття та розповсюдження валюти, долар США залишається домінуючою силою на ринку конвертації валют. У 88% операцій з конвертації валют проміжною валютою був долар США, тоді як євро використовувався лише в 30% операцій. Японська єна, фунт стерлінгів і китайський юань також використовувалися, але в меншій мірі. [25]

Однією з причин тривалого домінування долара США є його низькі трансакційні витрати на здійснення валютних операцій. Це визначається масштабами його використання міжнародними економічними агентами як засобу платежу. Загалом з 1980 по 2015 рік частка долара США у валютній структурі

міжнародних облігацій в обігу становила від 40% до 50%, а у валютній структурі депозитів небанківського сектору в іноземних банках - від 50% до майже 70%. Стабільність частки долара США в міжнародних облігаціях та депозитах небанківського сектору підкреслює незмінну важливість цієї валюти як бажаної резервної валюти для центральних банків та валюти, якій довіряють небанківські фінансові установи. Важливо зазначити, що високий попит на долар США зумовлений його світовим визнанням як засобу платежу та засобу збереження вартості, незважаючи на значні коливання обмінного курсу долара США до інших валют. [10,14]

Високий попит на долари США з боку іноземних центральних банків дозволив Сполученим Штатам фінансувати дефіцит поточного рахунку платіжного балансу за рахунок торгівлі з іншими країнами. Дефіцит поточного рахунку - це ситуація, коли імпорт країни перевищує її експорт, що призводить до чистого відтоку валюти з країни. У випадку США дефіцит поточного рахунку країни фінансується за рахунок притоку іноземного капіталу, насамперед у формі купівлі іноземцями казначейських облігацій США.

У відміну від фондових бірж, валютні біржі працюють без певного місця та годин. Завдяки розвитку телекомунікаційних технологій, багато провідних фінансових установ світу використовують послуги валютних бірж безпосередньо або через посередників цілодобово. Найбільш відомими світовими валютними біржами є Нью-Йоркська, Лондонська і Шанхайська валютні біржі.

Розглянемо їх більш детально: Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE), також відома як "Велика дошка", вважається більш цінною, ніж Шанхайська або Лондонська фондові біржі, цьому свідчить декілька факторів. Перш за все, NYSE є найбільшою фондовою біржею у світі за ринковою капіталізацією, з тисячами компаній, що котируються на ній та високим обсягом торгів, що робить її одним з найбільш ліквідних та активних ринків. Такий розмір і обсяг торгів приваблюють інвесторів і трейдерів з усього світу, сприяючи зростанню її вартості.

По-друге, NYSE має глобальний вплив на фінансові ринки і часто розглядається як орієнтир для оцінки ефективності американської економіки та світових ринків. Багато транснаціональних компаній, включаючи деякі з найбільших корпорацій світу, котируються на Нью-Йоркській фондовій біржі, що додає їй міжнародної фінансової потужності та престижу.

Третім підтвердженням монополістичної позиції Нью-Йоркської біржі є той факт, що, NYSE працює в добре налагодженому регуляторному середовищі, де діють суворі правила, що забезпечуються Комісією з цінних паперів і бірж США (SEC) для забезпечення прозорості, справедливості та захисту інвесторів. Така регуляторна база підвищує довіру інвесторів і робить NYSE привабливою платформою для компаній та інвесторів.

Понад усе, NYSE має розвинену технологічну інфраструктуру, включаючи сучасні торгові платформи, системи аналізу даних та управління ризиками, які забезпечують ефективну та безпечну торгівлю. Це надає учасникам ринку доступ до передових торгових інструментів та послуг, що ще більше підвищує цінність біржі.

Нью-Йоркська фондова біржа має довгу історію, що бере свій початок з 1792 року, і завоювала міцну репутацію надійної біржі, якій довіряють, що сприяє підвищенню вартості її бренду та впізнаваності. Рисунок 2.2 демонструє графік росту Нью-Йоркської фондової біржі продовж останніх десятиліть, починаючи з 1985 року.

Рисунок 2.2 - Тенденція розвитку Нью-Йоркської фондової біржі продовж останніх десятиліть

Джерело: [26]

Станом на 2023 рік Нью-Йоркська фондова біржа посідає перше місце у рейтингу найбільших фондових бірж світу за ринковою капіталізацією і оцінюється у 22,44 трильйони доларів США. Після другої великої американської біржі NASDAQ, Шанхайська фондова біржа посідає третє місце у рейтингу і оцінюється у 6,74 трильйони доларів США. Лондонська фондова біржа, в свою чергу, знаходиться на передостанньому місці з показником у 3,10 трильйони доларів. [27]

З іншого боку, незважаючи на те, що Шанхайська фондова біржа і Лондонська фондова біржа також є важливими біржами, вони можуть не мати такого успіху як Нью-Йоркська. Яскраві приклади успішної діяльності NYSE наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 - Фінансова діяльність та досягнення функціонування Нью-Йоркської фінансової біржі

Ринкова капіталізація	Перевищує 20 трильйонів доларів, що робить її найбільшою фондовою біржею у світі за показником ринкової капіталізації.
Обсяг торгів	Є однією з найактивніших фондових бірж у світі, з середнім щоденним обсягом торгів понад 1 мільярд акцій.
Кількість зареєстрованих компаній	На Нью-Йоркській фондовій біржі зареєстровано понад 2800 компаній, серед яких найвідоміші та найцінніші компанії світу, такі як Apple, Amazon, Coca-Cola, Pfizer, тощо.
Технологічний прогрес	Безпосередньо знаходиться в авангарді технологічних досягнень у фінансовій індустрії, включаючи розробку електронних торгових платформ і використання алгоритмів і штучного інтелекту для підвищення ефективності та точності торгівлі.
Глобальне охоплення	Має глобальне охоплення - компанії з усього світу котируються на біржі, а інвестори з усього світу беруть участь у торгових операціях.

Джерело: складено автором на основі: [28]

На сьогодення, Шанхайська та Лондонська фондові біржі сягнули такого ж розміру, обсягу торгів, ліквідності, глобального впливу, регуляторного середовища, технологічної інфраструктури та історії як Нью-Йоркська фондова біржа, яка може призвести до відмінностей у їхній сприйнятній вартості. Однак важливо зазначити, що вартість фондової біржі може коливатися з часом, залежно від різних ринкових та економічних факторів.

Міжнародний фінансовий ринок має важливе значення для світової економіки, оскільки він сприяє ефективному розподілу фінансових ресурсів,

забезпечує можливості для інвестицій та здійснення міжнародних транзакцій, а також допомагає в розвитку міжнародної торгівлі та співпраці між країнами. Хоча, також він може бути джерелом ризиків, таких як валютний ризик, ризик процентних ставок, кредитний ризик та інші. Регулювання та нагляд за міжнародним фінансовим ринком відіграють важливу роль в запобіганні можливим негативним наслідкам. Різні країни та міжнародні організації встановлюють правила та стандарти для регулювання діяльності на ньому, такі як міжнародні фінансові угоди, резервні вимоги, правила валютного контролю та інші заходи, які сприяють стабільності та розвитку ринку. Країни також вживають національних заходів для регулювання міжнародного фінансового ринку та забезпечення своєї економічної стабільності. Це може включати встановлення валютних контролю, монетарної політики, регуляторної політики та інших заходів, спрямованих на забезпечення сталості валютного курсу, підтримку експорту та залучення капіталу.

Міжнародний фінансовий ринок також впливає на макроекономічну політику країн. Зміни в міжнародному фінансовому ринку можуть мати великий вплив на валютний курс країн, рівень процентних ставок, інфляцію та інші аспекти економіки. Країни зазвичай стежать за розвитком міжнародного фінансового ринку та вживають заходів для забезпечення стабільності своєї національної економіки в умовах глобалізованого фінансового середовища.

Крім того, він може бути джерелом можливостей для розвитку країн, зокрема розвиваючихся економік. Він надає можливість доступу до міжнародного капіталу, залучення іноземних інвестицій, розширення зовнішньоекономічних зв'язків та забезпечення економічного зростання.

Отже, міжнародний фінансовий ринок, в загальному розумінні відіграє важливу роль у глобальній економіці, сприяючи економічному розвитку, залученню капіталу, підтримці макроекономічної стабільності та забезпеченню зовнішньоекономічних зв'язків між країнами. Проте, водночас він може бути

джерелом ризиків та викликів, як для сильних “гравців”, таких як Сполучені Штати Америки, так і особливо для країн з менш розвинутими економіками.

Хоча домінування долара США як світової валюти було визначальною рисою міжнародної фінансової системи протягом кількох десятиліть, наразі, його роль демонструє багато ознак зменшення частки валюти на світовому ринку найближчим часом. Про це свідчать таблиці 1.1 та 1.2.

Суперечності в американському фінансовому порядку виникають через розбіжності між міжнародним використанням грошових одиниць та їх національною природою. Ця проблема, відома як "парадокс Триффіна", була вперше сформульована в 1960 році - у кожній країні існує валюта, яка використовується для внутрішнього обігу, але також існує глобальна валюта, що використовується для міжнародних розрахунків, і в цьому випадку це зазвичай американський долар. Але проблема полягає в тому, що держави, які мають свою національну валюту, не можуть безперервно емітувати свою валюту, щоб зберігати міжнародну ліквідність, оскільки це призводить до інфляції та зниження вартості їх валюти. Таким чином, міжнародний попит на долари, які використовуються для здійснення міжнародних розрахунків, не може бути задоволений в умовах, коли держава не може емітувати достатньо своєї валюти, щоб зберігати міжнародну ліквідність. Тому це призводить до створення дисбалансу між міжнародним попитом на долари та здатністю США забезпечувати свою валюту, що може стати однією з причин глобальної фінансової нестабільності. Будь-яка резервна валюта із часом буде послаблена, проте, допоки вона залишається резервною валютою - її крах неможливий. [29,41]

Основоположення Ямайської валютної системи широко увійшли в міжнародну фінансову практику, завдяки чому долар США став домінуючою валютою у світі. Долар США є основною валютою в міжнародних розрахунках і використовується в переважній більшості світових валютних операцій. Майже 25 років потому, після запровадження євро як світової валюти, гегемонія долара зберігається. Через те, що долар США так часто використовується в міжнародних

економічних операціях, його транзакційні витрати нижчі, ніж в інших валютах. Стабільна доля валютних операцій проведених за допомогою долара США починаючи від 80-х років минулого століття становила 40-50% від усіх глобальних операцій на валютному ринку, його показник досі стабільно зберігає свої позиції. Це доказує, що скільки би нових валют не виходили на міжнародну фінансову арену переважаючою валютою для світової економіки досі залишається долар США.

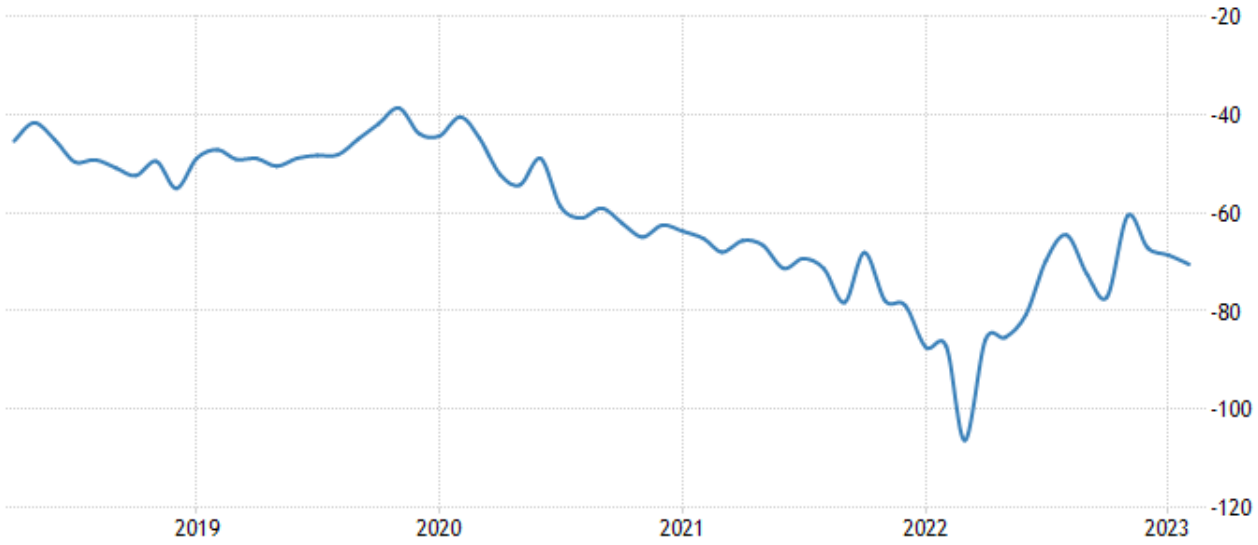
2.2. “Торгові війни” між США та Китаєм та їх вплив на глобальний фінансовий ринок

Сполучені Штати та Китай, які наразі домінують у світі як за обсягом ВВП, так і за обсягом зовнішньої торгівлі, перебувають у фокусі особливої уваги при вивченні міжнародних економічних відносин на даному етапі їх розвитку. Причиною все більш зростаючого інтересу стала відповідь Китаю на нещодавнє запровадження Сполученими Штатами різноманітних заходів, спрямованих на боротьбу зі зростанням китайського експорту. [32]

З моменту вступу Китаю до Світової організації торгівлі на початку 2000 року між Сполученими Штатами та Китаєм зростала торговельна напруженість. На міжнародній торговій арені США позиціонується як найбільший імпортер світу, а Китай, в свою чергу, імпортер. Загальний обсяг імпорту продукції з Китаю історично перевищує обсяг її експорту зі Сполучених Штатів до Китаю. Це є чинником значного тиску уряду США на Китай у зв'язку з цим торговельним дисбалансом. Через втрату експортних ринків збуту товару, від’ємний торговельний баланс та залежність від китайських імпортних продуктів, американська влада почала впроваджувати протекціоністські заходи такі як: додаткові мита та “вбивчі субсидії”, що мають за мету істотно скоротити кількість товарів збуту “піднебесної” на власному ринку. [32]

За допомогою рисунку 2.3 можна прослідкувати динаміку зростання і спадання дефіциту торгового балансу Сполучених Штатів Америки продовж останніх чотирьох років. Дефіцит торгового балансу США в лютому 2023 року зріс до $70,5 млрд, що є найвищим показником за останні чотири місяці і трохи перевищує прогнози на рівні $69 млрд. Він відображає збільшення дефіциту товарів на $2,7 млрд до $93 млрд і збільшення профіциту послуг на $0,8 млрд до $22,4 млрд.

Рисунок 2.3 - Дефіцит торгового балансу Сполучених Штатів Америки протягом 2019-2023 рр. у млрд. дол.

Джерело: [34]

Високий курс долара є одним з факторів, що призводить до дисбалансу торговельного балансу країни. Оскільки вартість долара зросла за останні роки, американський експорт став дорожчим і менш конкурентоспроможним на світових ринках. Через це попит на американський експорт зменшився, а на імпорт збільшився, що призвело до дефіциту торговельного балансу. Вплив пандемії COVID-19 на міжнародну торгівлю, за даними Бюро економічного аналізу США (BEA), сприяв збільшенню дефіциту торговельного балансу США з $616,8 млрд у 2019 році до $678,7 млрд у 2020 році. [35]

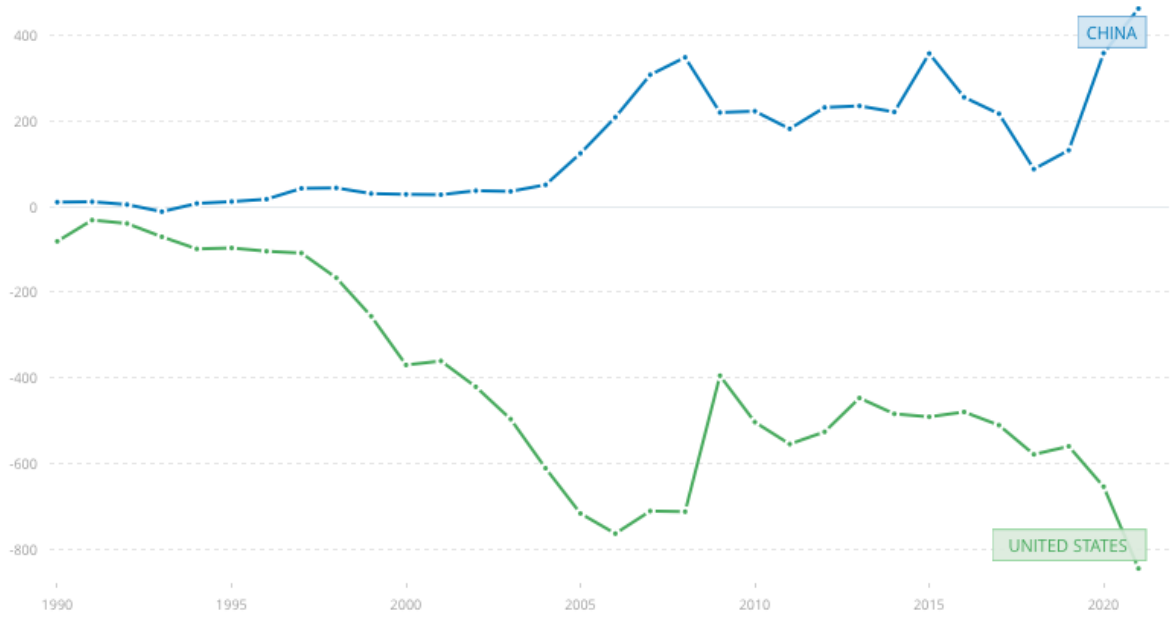
Ще однією причиною дефіциту торговельного балансу Сполучених Штатів є різниця у вартості робочої сили та продуктивності праці між США та іншими країнами. Багато галузей промисловості Америки, наприклад, обробна промисловість, зіткнулися з конкуренцією з боку виробників з нижчими витратами в таких країнах, як Китай і Мексика. Це призвело до переміщення виробництва до цих країн, що спричинило зменшення американського експорту та збільшення імпорту. За даними Бюро перепису населення США, дефіцит торгівлі товарами США збільшився з $866,0 млрд у 2019 році до $915,8 млрд у 2020 році. [36]

На дефіцит торговельного балансу також впливає торговельна політика та угоди. Наприклад, нещодавно були запроваджені тарифи на імпорт з певних

країн, таких як Китай, намагаючись зменшити дефіцит торговельного балансу. Однак ці тарифи призвели до заходів у відповідь з боку Китаю, скоротивши американський експорт і збільшивши імпорт. Крім того, Сполучені Штати вийшли з Транстихоокеанського партнерства (ТТП), що призвело до зменшення зон вільної торгівлі та критично повпливало на обсяги американського експорту. Проте, хоча Дональд Трамп активно критикував Північноамериканську угоду про вільну торгівлю (НАФТА), яка об'єднує ринки США, Канади та Мексики продовж 2018-2019 років, країна досі є її учасником. Після початку повномасштабної війни, США вступила на місце Росії як експортер для Європи. В період, коли частка російської нафти на європейському ринку впала з 31% до 4%, доля Сполучених Штатів зросла до 18%. [36] Саме видобуток та збут нафти наразі допомагає Америці зменшити торговий дефіцит з Китаєм.

Задля порівняння обсягу торгівлі товарами та послугами, нижче наведено діаграму - рисунок 2.4, який чітко відображає динаміку торгівлі обох країн впродовж 30 років.

Рисунок 2.4 - Порівняння обсягів торгівлі товарами та послугами Сполучених Штатів та Китаю з 1990 року до 2021 року

Джерело: складено автором на основі [37]

На початку діаграми, за десятиріччя до "торгових війн" у 90-х роках XX століття, обсяги торгівлі обох країн не мали такої розбіжності у показниках, але з 1995 по 2023 рік США постійно імпортували більше товарів з Китаю, ніж

експортували, що призвело до зростання дефіциту торговельного балансу. Цей дисбаланс зумовлений кількома факторами.

Однією з основних причин дисбалансу в торгівлі з Китаєм є різниця у вартості робочої сили та продуктивності праці. Вартість робочої сили в Китаї нижча, ніж у США, що робить китайські товари дешевшими і більш конкурентоспроможними на світовому ринку. Також, Китай інвестував значні кошти у свою інфраструктуру, технології та робочу силу, що підвищило продуктивність і дозволило йому виробляти товари більш ефективно. Як наслідок, багато галузей промисловості Сполучених Штатів, наприклад, обробна промисловість, перенесли виробництво до Китаю, що призвело до зменшення американського експорту та збільшення імпорту. Іншим фактором, що сприяє торговельному дисбалансу, є валютні маніпуляції. Китай історично утримує свою валюту, юань, заниженим по відношенню до долара США. Це робить китайські товари дешевшими для американських споживачів, а американські - дорожчими для китайських. Хоча Китай доклав певних зусиль для вирішення цієї проблеми, Америка критикують Китай за те, що він робить недостатньо для підвищення курсу своєї валюти.

Увагу варто також приділити інтелектуальної власності та авторському праву. Останні десятиліття ця проблема викликає значне занепокоєння США у торговельних відносинах з Китаєм. Американські компанії звинувачували китайські фірми у крадіжці їхньої інтелектуальної власності, такої як патенти і комерційні таємниці, і використанні її для виробництва конкуруючих товарів. Це призвело до скорочення американського експорту і зростання китайського, що посилило торговельний дисбаланс.

Станом на 2023 рік, загальний обсяг експорту Сполучених Штатів знизився на 2,7% з січня до $251,2 млрд. через падіння продажів природного газу, немонетарного золота, легкових автомобілів, фармацевтичних препаратів і цивільних літаків, тоді як продажі ювелірних алмазів і подорожей зросли. Водночас, імпорт знизився на 1,5% до 321,7 млрд. доларів через зменшення закупівель мобільних телефонів, фармацевтичних препаратів, бавовняного одягу та товарів для дому, легкових автомобілів, вантажівок, автобусів та транспортних

засобів спеціального призначення. Дефіцит у торгівлі з Китаєм збільшився на $3,2 млрд. до $25,2 млрд., оскільки експорт зменшився на $1,4 млрд до $13,1 млрд., а імпорт збільшився на $1,8 млрд до $38,2 млрд. [34]

Проте, “торгові війни” впливають не тільки на економіку, стабільність та розвиток двох країн, а і на весь світ. Одним із безпосередніх наслідків конфлікту між Америкою та Китаєм стало падіння обсягів світової торгівлі. Як дві найбільші економіки світу, вони є основними гравцями у світовій торговельній системі, і їхня торговельна політика має значний вплив на глобальні торговельні потоки. Запровадження тарифів на товари, якими торгують США та Китай, призвело до скорочення торгівлі між двома країнами, а також мало побічний вплив на інші країни.

Наприклад, скорочення китайського попиту негативно вплинуло на багато країн, які продають проміжні товари до Китаю, такі як Південна Корея та Японія. Подібно до Мексики та Канади, декілька країн, які експортують готові товари до Сполучених Штатів також постраждали від підвищення американських тарифів на китайський імпорт. Також міждержавний конфлікт призвів глобальну торговельну політику до стану невизначеності, що призвело до зниження інвестиційної та ділової впевненості, що посприяло скороченню міжнародної торгівлі та інвестицій і завдало шкоди світовій економіці.

Торговельна війна між Сполученими Штатами та Китаєм також має значний вплив на глобальне економічне зростання. За оцінками Міжнародного валютного фонду (МВФ), торговельна війна знизила глобальне економічне зростання з 3,4% у 2022 році до 2,8% у 2023 році, що еквівалентно втраті близько 700 мільярдів доларів світового виробництва. [38,8]

В обох країнах продовж останніх десятиріч спостерігається економічне спадання - тарифи, запроваджені США на китайські товари, призвели до зростання цін для американських споживачів і зменшення прибутків американських компаній, що знизило попит на американський експорт і зашкодило економічному зростанню. Аналогічно, зменшення китайського попиту на товари та послуги призвело до зниження темпів економічного зростання в Китаї. Також “торгові війни” несуть побічний вплив на інші країни, особливо ті,

які тісно пов'язані з економічними гігантами через глобальні ланцюги доданої вартості. Багато країн з економікою, що розвивається, найточнішими прикладами є В'єтнам і Таїланд, які зазнали уповільнення економічного зростання через свою залежність від експорту до Китаю.

Звісно, крім впливу на окремі країни, протистояння Сполучених Штатів та Китаю має негативний ефект на функціонування системи міжнародних відносин в цілому. “Торгові війни” створили невизначеність у світовій торговельній політиці, яка призвела до розриву міжнародного співробітництва, особливо щодо багатосторонніх торговельних угод, а зростання націоналізму та протекціонізму в багатьох країнах ще більше послабило глобальну співпрацю. Всі вищезазначені чинники призвели до зменшення впливу багатосторонніх інституцій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ) і збільшило ризик виникнення торговельних суперечок і конфліктів між країнами.

Можна підвести підсумок, що “торгові війни” несуть деструктивний характер не тільки прямим чином на країн-учасниць конфлікту, а і на країн-партнерів, країн збуту. “Торгові війни” призвели до зниження обсягів світової торгівлі, зниження темпів економічного зростання та переривання міжнародного співробітництва. Таким чином, політики в усьому світі та, насамперед, Сполучених Штатів Америки та Китаю повинні вжити заходів для припинення свого протистояння, а також пом’якшення негативного впливу торговельної війни на світову економіку та працювати над більш кооперативною багатосторонньою торговою системою.

2.3. Переваги та виклики долару США як світової резервної валюти

Долар США широко вважається провідною резервною валютою світу, на нього припадає близько 60 відсотків світових валютних резервів. Як основний засіб обміну для міжнародної торгівлі, інвестицій і фінансових операцій, долар десятиліттями мав привілейований статус серед інших валют. Однак цей статус також приносить різні переваги та виклики. [40]

Для країн, що розвиваються є притаманним феномен доларизації. Доларизація – це економічне явище використання іноземної валюти в країні (найчастіше, долара США), що відображає процес витіснення національної валюти іноземною, яка виконує функції грошей (засіб нагромадження, засіб обігу, міра вартості, засіб платежу). [40]

Процес доларизації відбувається тоді, коли зростають інфляційні очікування та недовіра до національної валюти. Вона замінюється більш стабільною та конвертованою іноземною валютою. Економічні агенти за допомогою заміщення активів та валют таким чином прагнуть зберегти купівельну спроможність своїх коштів. [41]

Доларизація вплинула на велику кількість країн, що ілюструє рисунок 2.5 [Додаток В] у порівнянні з євро. До списку країн увійшли: Еквадор, Зімбабве, Панама, Мікронезія, Карибські острови, а також Британські Віргінські острови та острови Теркс і Кайкос - ці британські заморські території використовують долар США як офіційну валюту поряд з британським фунтом.

Доларизація, яка передбачає прийняття валюти іншої країни, як правило, долара США, проте це можуть бути інші надійні валюти, такі як євро або ієна, є більш екстремальною версією фіксованого обмінного курсу, ніж валютна рада. Від валютної ради можна відмовитися, дозволивши зміну вартості валюти, але зміна вартості є обов'язковою при доларизації: Доларова банкнота завжди коштує один долар, незалежно від того, де вона знаходиться - в США чи за їх межами.

Найбільша кількість повність доларизованих держав розташовані в Південній Америці. Панама була доларизована з моменту заснування країни на початку XX століття, тоді як Сальвадор та Еквадор нещодавно запровадили доларизацію.

Доларизація, як і валютна рада, не дозволяє центральному банку створювати інфляцію. Інша ключова перевага полягає в тому, що вона повністю виключає можливість спекулятивної атаки на національну валюту, оскільки її немає, яка все ще залишається небезпечною навіть в умовах валютної ради. Однак, як і валютна рада, доларизація не дозволяє країні проводити власну монетарну політику або мати кредитора останньої інстанції. Доларизація має ще один додатковий недолік, що не характерний для валютної ради. Оскільки країна, яка приймає доларизацію, більше не має власної валюти, вона втрачає дохід, який уряд отримує від емісії грошей, який називається сеньйоражем. Оскільки уряди не повинні платити відсотки за свою валюту, вони отримують дохід, використовуючи цю валюту для купівлі активів, таких як облігації, що приносять дохід. У випадку з Федеральною резервною системою США цей дохід зазвичай перевищує 20 мільярдів доларів на рік. Якщо країна з ринками, що розвиваються, доларизується і відмовляється від своєї валюти, їй потрібно компенсувати цю втрату доходів, що не завжди легко для бідної країни. [43]

Першою перевагою долару серед інших міжнародних валют є його стабільність, що робить його особливо привабливим для інших країн. Його відносна стабільність зумовлена міцністю та відносною передбачувальністю економіки США, а також політичною стабільністю країни та ефективністю грошово-кредитної політики. Стабільність дозволяє країнам легко використовувати долар для міжнародної торгівлі та інвестицій. Долар є найбільш ліквідною валютою у світі. Це означає, що вона широко прийнята та легко обмінюється на інші валюти, що робить її ідеальною валютою для транскордонних операцій, адже знижує транзакційні витрати та сприяє економічному співробітництву між країнами, а також врегулюванню міжнародних боргів. Фактор ліквідності є особливо важливим для країн, яким

потрібно конвертувати свою валюту в долари США, щоб купувати товари та послуги в Сполучених Штатах. Крім того, резервні валюти часто виступають в якості розрахункової одиниці для ціноутворення та оцінки міжнародних торговельних і фінансових операцій, особливо з такими сировинними товарами, як нафта, золото та інші стратегічні ресурси. Це може впливати на світові товарні ринки і впливати на економіку різних країн.

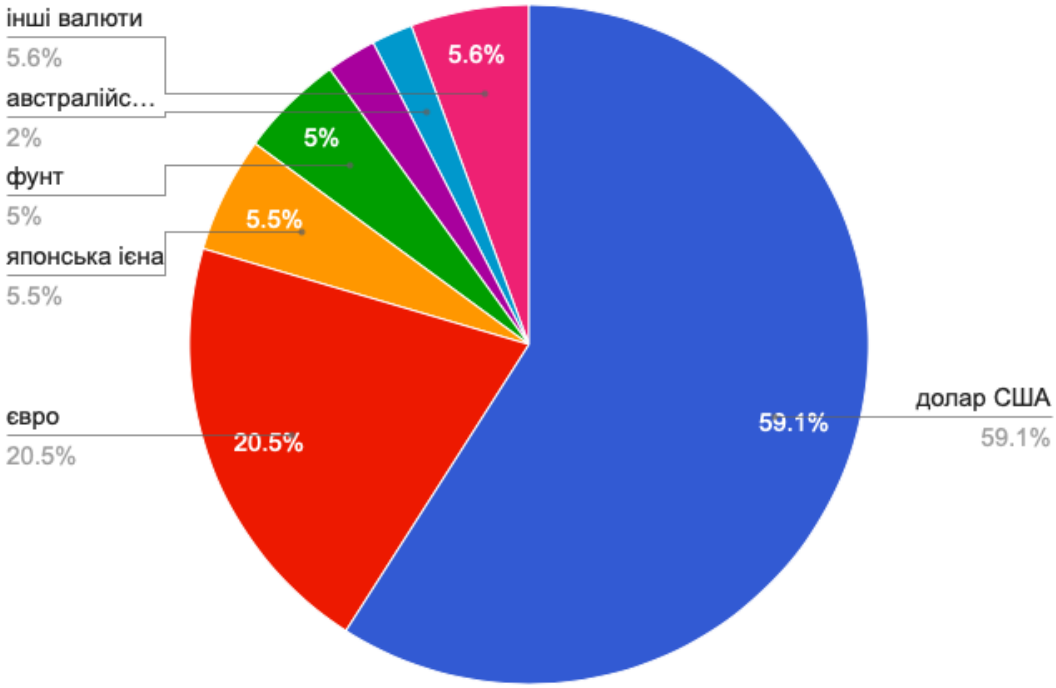
Іншою позитивною рисою, що притаманна резервній валюті світу це доступність. Долари США широко доступні, і будь-хто потребуючий може їх купити. Причиною тому є статус основної валюти яка використовується в міжнародних розрахунках, тому її можна легко використовувати в більшості країн світу. Доступність також означає, що країни можуть легко використовувати долар як резервну валюту, навіть якщо їхня економіка не є сильною.

Дві важливі переваги - довіра та міра накопичення почали набувати негативну призму. Наразі долар США втрачає довіру, що є однією із найважливіших передумов для набуття статусу резервної валюти, (див.с.16). Все менше людей мають впевненість щодо стабільності американської економіки та подальшої ліквідності американської валюти.

Міра накопичення, як сильний аргумент на користь американського долара у минулому, також втрачає свою актуальність з певних причин наведених нижче. Номінальні процентні ставки в США знижуються вже понад п'ятнадцять років, а реальні процентні ставки були від'ємними протягом більшої частини цього часу і, за прогнозами, залишатимуться такими ще принаймні десять років. Федеральна резервна система утримує низькі процентні ставки, щоб стимулювати економічний розвиток. Хоча це може допомогти позичальникам, зниження прибутковості від збереження грошей також робить знижені процентні ставки менш привабливими. Люди можуть бути менш схильні заощаджувати гроші в доларах, тому що вони вважають за краще інвестувати в інші активи з вищою дохідністю.

Кожного року частка долару США в світовому валютному резерві падає. На рисунку 2.6 можна побачити показник на початку 2023 року, хоче ще у 2016 році він складав 65.36%. [Таблиця 1.2]

Рисунок 2.6 - Валютна структура світових валютних резервів станом на початок 2023 року

Джерело: складено автором на основі: [44]

Що свідчить про те, що люди втрачають віру у стабільність валюти. На це може впливати достатньо багато факторів: політичні конфлікти, насамперед війна. Війна в Україні нанесла прямий ефект на резервну валюту, адже санкції, які Сполучені Штати та Європейський Союз наклали на Росію внаслідок війни в Україні, перевернули всю систему, що підриває домінування долара. Уряд США має величезний політичний вплив на інші країни. Це дозволяє державі змушувати інші країни підтримувати свої політичні цілі, погрожуючи їм економічними санкціями або перекриваючи доступ до американської валюти. Прагнення таких країн, як Китай і Росія, зменшити свою залежність від долара США зробило це питання предметом суперечок в останні роки. Проте, якщо з Китаєм Америка веде лише “торгові війни”, у війні з Росією Сполучені Штати є більш “активним гравцем”. Стратеги фінансових ринків, експерти і навіть Міжнародний валютний

фонд почали хвилюватися, що центральні банки по всьому світу скоротять свої доларові холдинги, оскільки ця валюта стала прив'язаною до зовнішньої політики США в результаті відключення Росії від її власних валютних резервів.

Іншим ключовим питанням, що стоїть перед міжнародною валютною системою, є зростання цифрових валют та їхній потенційний вплив на світову фінансову систему. Цифрові валюти, такі як Bitcoin та Ethereum, пропонують нові можливості для транскордонних транзакцій та фінансових інновацій, але вони також несуть значні ризики, включаючи регуляторні виклики, кіберзагрози та потенційну нестабільність.

Протягом майже 80 років долар США слугує основною резервною валютою для міжнародної торгівлі та фінансових операцій. Існують занепокоєння щодо труднощів, з якими долар США зіткнеться у збереженні своєї позиції як світової резервної валюти, включаючи появу життєздатних замінників та вплив інфляції. Неодноразово лунали заклики щодо пошуку альтернатив долару, особливо у світлі застосування Сполучених Штатів санкцій і фінансової війни. Юань був запропонований як потенційний конкурент долара США, але його впровадження пов'язане зі значними проблемами, включаючи контроль за рухом капіталу, недостатню прозорість фінансових ринків і нерозвиненість фінансових інститутів у порівнянні з Америкою. Хоча потенційні альтернативи долару, такі як євро, китайський юань або навіть і криптовалюта обговорюються, долар США наразі залишається кращим вибором. Цьому свідчить його історичне домінування та масштаб застосування, який валюта має наразі.

Долар є монополістом на світовому валютному ринку, що призводить залежні країни до валютної прив'язки, коли національна валюта країни прив'язана до долара США або принаймні частково залежить від його вартості. Як наслідок, коливання вартості долара можуть мати значний вплив на обмінні курси інших валют. Наприклад, якщо резервна валюта зміцнюється, інші валюти можуть ослабнути по відношенню до неї, що призведе до зниження обмінних курсів. Це може збільшити вартість імпорту товарів і послуг для країн, які використовують таку валюту, що може мати негативний вплив на економіку цих країн. І навпаки, якщо долар США зменшиться у вартості, тоді курс валют інших країн

підніметься, що зробить імпорт товарів і послуг доступнішим для країн, але дорожчим для них експорт, що знизить попит і уповільнить економіку. Девальвація, в свою чергу пришвидшить інфляційні процеси, призведе до ще більшої втрати довіри, знецінить фінансові зберігання у доларі та навіть спровокує зниження ВВП.

Значне використання американської валюти в міжнародній торгівлі та фінансах робить її особливо вразливою до інфляції. Вона може послабити вартість долара і зробити його менш привабливим для інвесторів, що може призвести до падіння попиту і знецінення долара. Через прагнення інвесторів до більш стабільних валют з нижчими темпами інфляції, високі темпи інфляції в США також можуть призвести до скорочення міжнародних інвестицій. Крім того, інфляція може призвести до подорожчання американського експорту, що знизить його конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

ВИСНОВКИ

Спираючись на проведене дослідження долару США як світової резервної валюти зроблені наступні висновки.

1. Зробивши аналіз було визначено, що “резервна валюта” - це загальновизнана у світі, спільна валюта, яку використовують центральні банки або уряди країн для погашення своїх зовнішніх зобов’язань, формування валютних резервів центральних банків для здійснення міжнародних розрахунків. Для набуття статусу резервної валюта повинна відповідати наступним передумовам: країна-емітент повинна мати значний економічний та політичний вплив, стабільну економіку, добре розвинений та відкритий фінансовий ринок та бути активною на міжнародному фінансовому ринку; валюта-кандидат має характеризуватися довірою зі сторони вкладників та інвесторів.

2. Шлях резервної валюти долар розпочав 1944 року з прийняттям Бреттон-Вудської валютної системи, яку також називали золотодоларовою. Вона передбачала собою прив’язку інших національних валют до долару США, в рамках Бреттон-Вудської угоди було узгоджено зафіксувати курс долара до золота на рівні 35 доларів за унцію. Проте запаси золота швидко вичерпалися, тому з 1971 року золото “тимчасово” перестали конвертувати до долара, а 1976 року, з приходом Ямайської валютної системи золотодоларовий стандарт було повністю припинено.

3. Міжнародний фінансовий ринок складається з диверсифікованих операцій: купівля та продаж валюти, товару, цінних паперів, криптовалюти, а також робота з інвестиційними фондами. Долар обслуговує значущу більшість операцій на міжнародному фінансовому ринку та станом на 2022 проводить 88,5% обороту на валютному ринку. Найбільшим фінансовим центром світу є Нью-Йорк, а на найбільшій американській біржі NYSE представлені найвідоміші та найцінніші

компанії. Нью-Йоркська фондова біржа оцінюється в 22,44 трильйони доларів США, що майже в чотири рази більше за Шанхайську фондову біржу та у вісім разів за Лондонську біржу.

4. З початку XXI століття між Сполученими Штатами та Китаєм зросла торговельна напруженість через торговельний дисбаланс. Китай відповів власними тарифами на американський експорт, що призвело до ескалації торговельних бар'єрів "око за око". Торговельна війна має значний вплив на світову торгівлю, спричиняє перебої в ланцюгах поставок і впливає на партнерську довіру. Хоча обидві країни підписали "першу фазу" торговельної угоди, напруженість залишається високою, а довгострокові наслідки торговельної війни для світової економіки все ще залишаються невизначеними. Сполучені Штати досягли найвищого показника торговельного дисбалансу 2023, що сягнув $70,5 млрд. доларів.

5. Наразі долар США стикається із великою кількістю викликів, таких як конкуренція з боку національних валют, таких як євро, фунт стерлінгів, японська єна, криптовалюти та інші альтернативи долару. Кожного року частка резервної валюти в світовому валютному резерві знижується за сприянням інфляції, нижчим рівнем економічної стабільності та нестачі таких основоположних факторів, на яких базується світова валюта - довіри та міри накопичення. З економічних та політичних причин, з часом все менше людей віддають перевагу зберігати та інвестувати гроші іншими способами. Парадокс Тріффіна підкреслює суперечність між вигодами від наявності домінуючої світової резервної валюти та витратами і ризиками, пов'язаними з підтриманням її домінування. Парадокс полягає в тому, що країна, валюта якої є світовою резервною валютою, повинна одночасно забезпечувати світ своєю валютою і підтримувати власну економіку та валютну стабільність. Якщо їй це не вдається, вона ризикує втратити статус світової резервної валюти. В ході дослідження визначено, що наразі жодна валюта не має змоги замістити долар і зайняти його місце на міжнародному фінансовому ринку з ряду причин: доларизації, фіксованої

ціни на валюту, ліквідності, широкого використання на мікро- та макрорівні у міжнародних фінансових відносинах. Ці фактори сприяють постійній популярності та стабільності долара США як світової резервної валюти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. Міжнародна економіка: підручник. КНЕУ, 2014. 762 с.

2. Мельник А. А. Митна енциклопедія / ред. І. Г. Бережнюк. 2-ге вид. Хмельницький, 2013. 472 с.

3. Ковальчук І.В. Сучасний стан та перспективи резервної валюти : автореф. наукова публікація. Одеса, 2018. 4 с.

4. Старинський М. В. Правовий режим резервної валюти за законодавством України. *Форум права*. 2015. С. 194.

5. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка: підручник для 11 кл. Харків : Ранок, 2019. 256 с.

6. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини : теорія: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / А. С. Філіпенко. — К.: Либідь, 2008 - С. 408

7. Івасів Б. С., Прийдун Л. М., Рудан В. Я. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посіб. Тернопіль : Вектор, 2013. 572 с.

8. Шуба О. А. Резервні валюти у структурі світової валютної системи. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна». 2016. Вип. 90. С. 147–152.

9. Новак С. М. Еволюція світової валютної системи / С. М. Новак // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2014. Вип. 1. - С. 213-220. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2014_1_28

10. Кафтя М. А. Американська модель міжнародного фінансового порядку: проблеми та перспективи розвитку. *Інноваційна Економіка*. 2018. № 77. С. 11–16

11. Мозговий О. М., Мусієць Т. В., Руденко-Сударєва Л. В. Міжнародні фінанси : підручник / ред. Д. п. О. М. Мозговий. КНЕУ, 2016. 515 с.

12. IMF World currency composition 2016-2022. URL: https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175 (date of access: 07.04.2023).

13. Tavlas G. S. The international use of the US dollar: an optimum currency area perspective. *The World Economy*. 1997. Vol. 20, no. 6. P. 709–747.

14. Chinn D. M., Frankel J. A. The euro may over the next 15 years surpass the dollar as leading international currency. *NBER Working Paper*. 2008. W13909. P. 24. URL: https://ssrn.com/abstract=1116585 (date of access: 04.04.2023). No. 116-119

15. Козюк В. В. Резервні валюти: глобальний периметр нестабільності: монографія/ Віктор Козюк. —Тернопіль: Астон, 2015.— 468 с.

16. Бізнес Закарпаття. Рейтинг найдорожчих валют світу. URL: https://www.businessz.com.ua/news/27/1148 (дата звернення: 20.05.2023)

17. Єфремов Д. Китайський юань у процесі перетворення на провідну глобальну валюту. *Україна-Китай*. 2019. Т. 1, № 15. С. 46–52.

18. Ковбаса В.А. Роль долара США у міжнародній валютній системі: причини домінування та подальші перспективи / В.А. Ковбаса // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2017. - No26. – С. 49-53

19. Cornell University. The dollar trap: how the U.S. dollar tightened its grip on global finance, 2015. *https://www.cornell.edu*. URL: https://www.cornell.edu/video/eswar-prasad-dollar-trap-global-finance (date of access: 07.04.2023).

20. Шавалюк Л. Кінець ери долара? Можливі сценарії. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/2015/12/4/570862/ (дата звернення: 12.04.2023).

21. Elliott J. Demutualisation of securities exchanges: a regulatory perspective. *IMF Working paper*. 2002. No. 29

22. Цокала В. Ю. Формування та розвиток світового фінансового ринку : Курсова робота. Тернопіль, 2017. 41 с.

23. Bank for International Settlements. Exchange-traded derivatives statistics. URL: https://stats.bis.org/statx/srs/table/d1?f=pdf (date of access: 09.05.2023).

24. Bank for International Settlements. Exchange-traded futures and options, by currency. URL: https://stats.bis.org/statx/srs/table/d2?f=pdf (date of access: 09.05.2023).

25. Bank for International Settlements. OTC foreign exchange turnover in April 2022. URL: https://www.bis.org/statistics/rpfx22_fx.pdf (date of access: 09.05.2023)

26. The Wall Street Journal. NYSE Composite Index All data. URL: https://www.wsj.com/market-data/quotes/index/US/ARCX/NYA/advanced-chart?mod=md_usstk_chart_advanced (date of access: 11.05.2023).

27. Trade Brains. 10 Largest Stock Exchanges in the World By Market Cap – Complete List Of Stock Exchanges. URL: https://tradebrains.in/10-largest-stock-exchanges-in-the-world/ (date of access: 21.04.2023).

28. NYSE. The history of NYSE. URL: https://www.nyse.com/history-of-nyse (date of access: 14.04.2023)

29. Мищенко С.В. Основные противоречия современных денежных систем и механизмы обеспечения их устойчивости // Изв. С.-Петерб. ун-та экономики и финансов. – 2012. № 3 (75). С. 33-43.

30. Кафтя М. А. Американська модель міжнародного фінансового порядку: проблеми та перспективи розвитку. *Інноваційна Економіка*. 2018. № 77. С. 11–16.

31. Astrow A. Gold and the International Monetary System. London, 2012. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/International%20Economics/r0212gold.pdf (date of access: 21.04.2023).- No. 2-4

32. Якубовський С. О., Родіонова Т. А., Бабінчук О. С. Торгове протистояння США та Китаю: причини та наслідки. *International Relations. Economics. Country Studies. Tourism (IRECST)*. 2020. С. 35–44.

33. З присмаком протекціонізму. Закон США про субсидії загрожує не тільки економіці Китаю, а і Європі. Пояснення The Economist, чому він небезпечний. *Forbes UA*. 2023. 10 січ. URL: https://forbes.ua/svit/rozvitok-zelenikh-tekhnologiy-abo-zagroza-torgovim-vidnosinam-nedoliki-amerikanskogo-protektsionizmu-analizue-the-economist-10012023-10981 (дата звернення: 05.05.2023).

34. United States balance of trade. *Trading Economics*. URL: https://tradingeconomics.com/united-states/balance-of-trade (date of access: 02.05.2023).

35. Торговый дефицит США заметил действие пошлин. *Комерсантъ*. URL: https://www.kommersant.ru/doc/4244382 (дата звернення: 03.05.2023).

36. El Abriki S. The impact of Trump’s trade policy in the bilateral US-China trade war : Master's thesis. Innsbruck, 2020. 63 p. - No. 18-19

37. Organisation for Economic Co-operation and Development. International trade. The economic impact of the trade conflict between the United States and China. Paris: OECD Publishing.

38. Imf. World economic outlook. A rocky recovery. URL: https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/04/11/world-economic-outlook-april-2023 (date of access: 02.05.2023). - No. 8

39. Співак І. Кон'юктура світових товарних ринків в умовах торгового протекціонізму та вплив на українську економіку. Львів : Нац. Банк України, 2019. 23 с.

40. Шморгай Н.М. Доларизація економіки України: причини, наслідки і шляхи подолання // Н.М. Шморгай // Стратегічні орієнтири. Фінансова безпека суб’єктів господарювання. – 2011. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://libfor.com/index.php?newsid=161

41. Лобозинська С.М. Аналіз феномену фінансової доларизації в економіці України // С.М. Лобозинська, Б.Ю. Дуда // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – вип. 1 (48). – С. 237

42. Вікіпедія. Доларизація економіки. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Доларизація (дата звернення: 11.05.2023).

43. Frederic S. Mishkin, Stanley G. Financial markets and Institutions. New York : Pearson, 2017. 611 p.

44. IMF. World allocated reserves by currency for 2022Q4. *IMF*. URL: https://data.imf.org/?sk=E6A5F467-C14B-4AA8-9F6D-5A09EC4E62A4 (date of access: 05.05.2023).

45. Іващенко О.А. Специфічні прояви глобальних економічних дисбалансів в умовах становлення Бреттон-Вудс II. Київ, 2019. С. 1–4.

46. Arslanalp S., Eichengreen B., Simpson-Bell C. Dollar dominance and the rise of nontraditional reserve currencies. *IMF Blog*. URL: https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/06/01/blog-dollar-dominance-and-the-rise-of-nontraditional-reserve-currencies (date of access: 05.05.2023).

47. Eichengreen B. Exorbitant Privilege: The rise and fall of the dollar and the future of the International Monetary System. New York : Oxford University Press, 2011. 209 p.

48. Eichengreen, B. International currencies past, present and future: Two views from economic history. Berkeley : University of California. 2015. 18 p.

49. Свірневська В. Долар продовжує слабшати на ринку: динаміка євро та фунта. *24 Фінанси*. URL: https://financy.24tv.ua/dolar-vtrachaye-pozitsiyi-rinku-yaki-tendentsiyi-fiksuyut_n2307696 (дата звернення: 06.05.2023).

50. Ковбаса В.А. Основи та принципи функціонування світової валютної системи: сучасні теоретичні погляди / В. А. Ковбаса // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2017. - Вип. 5(1). - С. 26-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2017_5%281%29__7

51. Patnaik P. Ukraine war impact on the US dollar a challenge to American hegemony. *Frontline*. URL:https://frontline.thehindu.com/world-affairs/ukraine-war-impact-on-the-us-dollar-a-challenge-to-american-hegemony/article65945206.ece (date of access: 06.05.2023).

52. Грейсон Д. млад. Американский менеджмент на пороге XXI століття // Д. Грейсон младший, Карла О'Делл; пер. с англ. И.С. Олейник, С.П. Семенцова – М. Экономика. – 1991. – с. 319.

53. Козюк В. Резервний статус валюти в глобальній економіці: проблема темпоральних конфліктів / В. Козюк // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 4. - С. 30-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_4_20

54. М. Шульга. Девальвація політична // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.183.

55. Demertzis M., Viegi N. Low interest rates in Europe and the US: one trend, two stories. *Policy Contribution*. 2021. No. 7. P. 2–19.

ДОДАТКИ

Додаток А

ОГЛЯД СПЕЦІАЛЬНОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Eichengreen B. (New York, Oxford University Press): Exorbitant Privilege: The rise and fall of the dollar and the future of the International Monetary System. 2011.

Highly regarded book "Exorbitant Privilege: The Rise and Fall of the Dollar and the Future of the International Monetary System" written by Barry Eichengreen examines the historical significance of the US dollar and its crucial position in the global monetary system in this exhaustive and thought-provoking work. “Exorbitant Privilege” creates a strong basis for research in terms of my topic thanks to its comprehensive surveys.

The book explores the idea of "exorbitant privilege," which refers to the special benefits received by the United States as a result of the dollar's worldwide hegemony. Eichengreen looks at how the dollar gained prominence after World War II as the US positioned itself as a major economic force in the world. The book's main thesis is that the vulnerability of the dollar's privileged status is its potential demise. Author emphasizes the effects of numerous economic and geopolitical variables, such as the expansion of emerging economies, the rising interdependence of the world's economies, and the growing discontent with the dollar's hegemony.

Moreover, Eichengreen provides insightful analysis of potential scenarios for the future of the international monetary system. He explores alternative paths, such as the potential emergence of a multi-currency reserve system or the rise of a new global currency. Barry Eichengreen weighs the advantages and challenges associated with these scenarios and considers their implications for global economic stability.

2. Tavlas G. S. The international use of the US dollar: an optimum currency area perspective. The World Economy. 1997.

The ground-breaking work of S. Tavlas offers an original and perceptive analysis of the international function of the US dollar. The book examines the benefits and costs associated with the extensive international use of the US dollar. Tavlas analyzes the reduced transaction costs, increased trade, and enhanced economic stability enjoyed by countries using the dollar, but also highlights the potential risks of overreliance on a foreign currency and limitations on domestic monetary policy.

Work made by George Tavlas examines the changing landscape of international currencies and potential challenges to the dollar's hegemony. Tavlas analyses the rise of regional currencies, such as the euro and the renminbi, and their implications for the international monetary system.

Although this book can be considered outdated, the information and predictions given refer perfectly to nowadays reality and provide the basis for US dollar comparative analysis.

3. Eichengreen, B. (University of California: Berkeley): International currencies past, present and future: Two views from economic history. 2015.

The main point of the authors is that there are two ways of reserve currency evolution in the future. The basic premise of the book is that a "new", multipolar perspective challenges the "traditional" notion of what defines a global reserve currency and the conditions that give rise to natural monopoly. The new view accepts many dominant currencies as opposed to the conventional view's one dominant currency.

The book delves into the historical evolution of international currencies, analyzing key periods and events that have influenced their rise and fall. Eichengreen focuses on the U.S. dollar's hegemony and the effects it has on the world economy. He examines the causes of the dollar's privileged status, its advantages and disadvantages, and any potential risks related to its role as a worldwide reserve currency. According to the writers, there is no reason why the US dollar's history shouldn't be repeated by the development of a new alternative reserve currency.

Додаток Б

SUMMARY

The diploma thesis “US dollar as world reserve currency” written by Ivanova Kseniia represents a detailed research in the field of international finance system. It consists of two parts, the first one provides a theoretical basis about the meaning, role and process of reserve currency formation. Historical overview about the US dollar becoming the world recognized reserve currency is presented as well in the first part of the diploma thesis. The most meaningful information such as: economic research, global trade market analysis, comparison of different systems of monetary management, the impact of external conflicts as “trade wars”, examination of weaknesses and strengths of the US dollar regarding current economic and political volatility is represented in the second part of work.

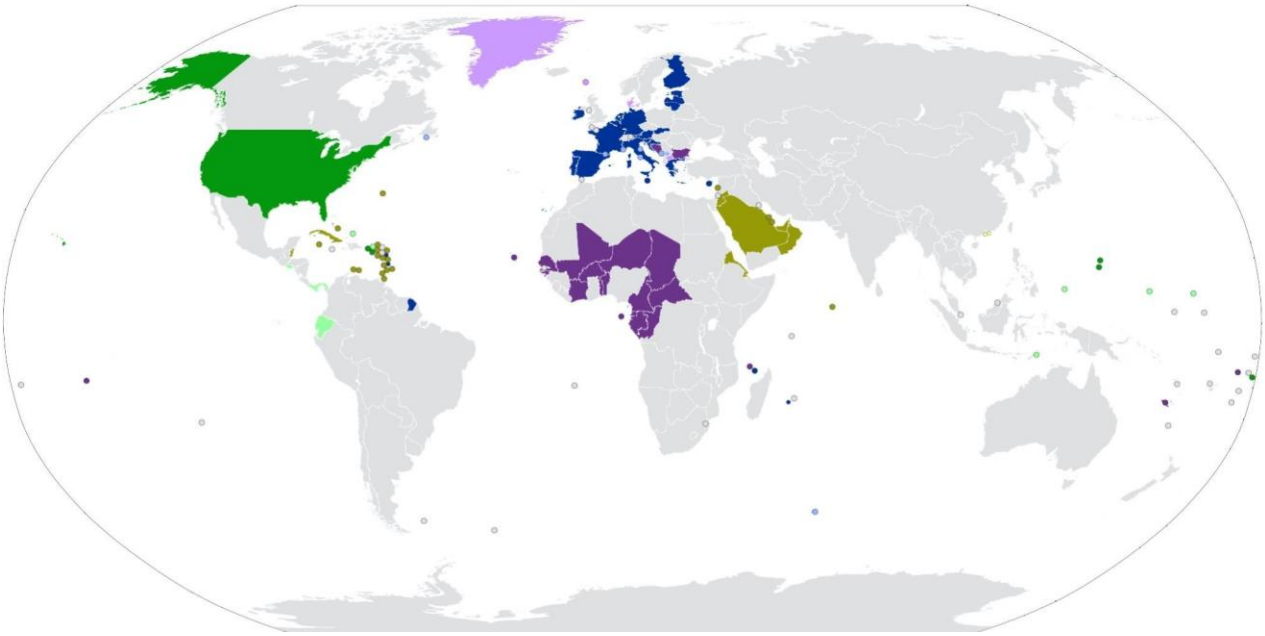
The usage of different kinds of information sources - scientific literature, economists’ articles concerning specific topics, relevant online publications and annual reports of international financial institutions let to cover and investigate the topic as widely as possible.

Key words: *world reserve currency, international finance system, global trade market, systems of monetary management, “trade wars”.*

Додаток В

РИСУНКИ ТА ПРИМІТКИ

Рисунок 2.5 - Поширеність долара та євро у світі

Джерело: [42]

Примітка до рисунку 2.5

США, засновник та регулятор долара США

Країни, в яких долар США є офіційним платіжним засобом

Валюти, повністю прив'язані до долара США

Валюти, частково прив'язані до долара США

Єврозона, засновник та регулятор євро

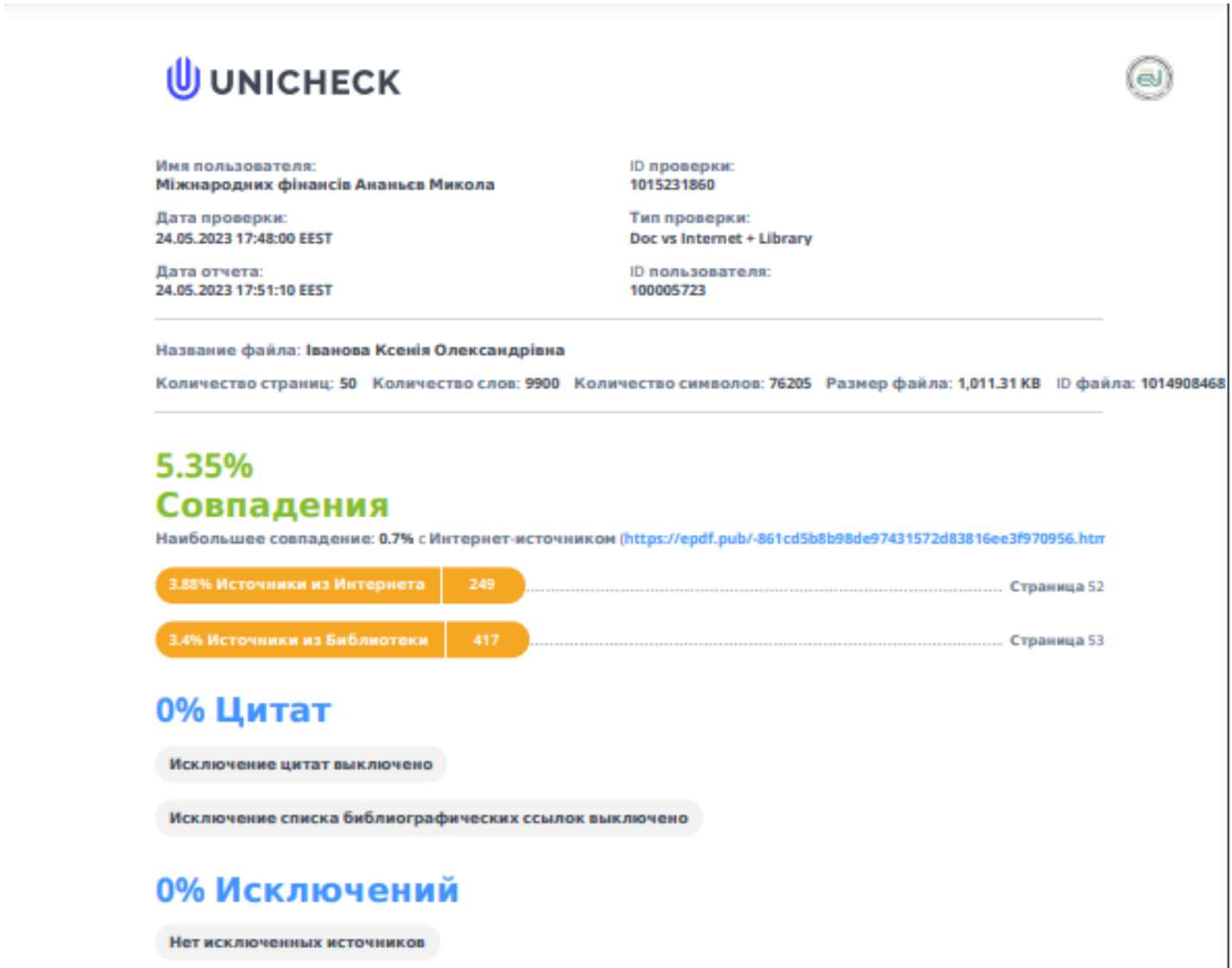
Країни, в яких євро є офіційним платіжним засобом

Валюти, повністю прив'язані до євро

Валюти, частково прив'язані до євро

Джерело: [42]

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи антиплагіатною інтернет-системою Unicheck

UNICHECK

Имя пользователя:
Міжнародних фінансів Ананьєв Микола

ID проверки:
1015231860

Дата проверки:
24.05.2023 17:48:00 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
24.05.2023 17:51:10 EEST

ID пользователя:
100005723

Название файла: Іванова Ксенія Олександрівна

Количество страниц: 50 Количество слов: 9900 Количество символов: 76205 Размер файла: 1,011.31 KB ID файла: 1014908468

5.35%
Совпадения

Наибольшее совпадение: 0.7% с Интернет-источником (https://epdf.pub/-861cd5b8b98de97431572d83816ee3f970956.htm

3.88% Источники из Интернета 249 ..... Страница 52

3.4% Источники из Библиотеки 417 ..... Страница 53

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников